

**Nr 116**

**Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.; given Stockholms slott den 30 april 1971.**

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

## **GUSTAF ADOLF**

**INGEMUND BENGTTSSON**

### **Propositionens huvudsakliga innehåll**

I anslutning till förslag som statens jordbruksnämnd avgett efter överläggningar med jordbrukets förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen föreslås höjningar av gränsskyddet för jordbruksprodukter vilka tillsammans med ökat ianspråktagande av införselavgiftsmedel för att begränsa prishöjningarna för konsumenterna kan beräknas möjliggöra en inkomstförstärkning för jordbruket med 637 milj. kr. successivt under treårsperioden den 1 juli 1971—den 30 juni 1974. Ändringarna av gränsskyddet skall ske den 1 juli vart och ett av åren 1971—1973 och beräknas motsvara inkomstförstärkningar med ca 362, 134 resp. 55 milj. kr. Vidare föreslås att Kungl. Maj:t eller efter be- myndigande statens jordbruksnämnd skall få besluta om ytterligare justeringar i prissättningen av jordbruksprodukter under treårsperioden om utvecklingen av den allmänna prisnivån ger anledning därtill.

## 1 Förslag till

### Lag om ändring i förordningen (1961: 381) om tillverkning av och handel med fodermedel m. m.

Härigenom förordnas, att 7, 13 och 16 §§ förordningen (1961: 381) om tillverkning av och handel med fodermedel m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

#### Nuvarande lydelse

#### Föreslagen lydelse

#### 7 §

Utan tillstånd av kontrollmyndigheten må ej saluhållas *eller* försäljas vara, som avses i 2 §, eller fodermedel försatt med annat specialämne än vitaminer.

Utan tillstånd av kontrollmyndigheten må ej saluhållas, försäljas *eller till riket införas* vara, som avses i 2 §, eller fodermedel försatt med annat specialämne än vitaminer.

*Utan hinder av bestämmelsen i första stycket om införsel får vara transiteras eller på annat sätt befordras under tullverkets kontroll eller läggas upp i frihamn eller på tullager.*

Vid meddelande av tillstånd som avses i första stycket må kontrollmyndigheten föreskriva villkor som skola gälla för tillståndets åtnjutande.

#### 13 §<sup>1</sup>

Till böter dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. underlåter att lämna uppgift som avses i 5 §,
2. lämnar oriktig uppgift i fall som avses i 5 §, om gärningen ej är belagd med straff i brottsbalken,
3. bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av 6 eller 8 § eller mot förbudet i 7 § första stycket eller villkor som avses i 7 § andra stycket,
4. underlåter att göra anmälan enligt 4 § eller att föra anteckningar eller lämna uppgifter enligt föreskrift som meddelats med stöd av 10 §,
5. lämnar oriktig anmälan i fall som avses i 4 § eller, i fall som avses i 10 §, för oriktiga anteckningar eller lämnar oriktiga uppgifter, om gärningen ej är belagd med straff i brottsbalken,
6. bryter mot 9 § eller vägrar att lämna biträde enligt 11 §.

3. bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av 6 eller 8 § eller mot förbudet i 7 § första stycket *att saluhålla eller försälja vara eller fodermedel eller mot villkor som avses i 7 § tredje stycket,*

<sup>1</sup> Senaste lydelse 1969: 665.

## Nuvarande lydelse

## Föreslagen lydelse

*Om ansvar för den som i strid mot förbudet i 7 § första stycket eller mot villkor som meddelats enligt 7 § tredje stycket inför vara eller fodermedel och för försök därtill finnas bestämmelser i lagen (1960: 418) om straff för varusmuggling.*

16 §<sup>2</sup>

Allmänt åtal för brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 5 eller 6 § eller 7 § *andra* stycket får väckas endast efter anmälan av kontrollmyndigheten.

Allmänt åtal för brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 5 eller 6 § eller, *utom i fråga om införsel*, 7 § *tredje* stycket får väckas endast efter anmälan av kontrollmyndigheten.

---

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1971.

<sup>2</sup> Senaste lydelse 1969: 665.

## 2 Förslag till

### Lag om ändring i förordningen (1967: 340) med vissa bestämmelser om prisreglering på jordbrukets område

Härigenom förordnas, att 7 och 10 §§ förordningen (1967: 340) med vissa bestämmelser om prisreglering på jordbrukets område skall ha nedan angivna lydelse.

#### *Nuvarande lydelse*

#### *Föreslagen lydelse*

#### 7 §<sup>1</sup>

Tillverkare eller, i fall som avses nedan under a, innehavare av slakteri eller köttbesiktningsbyrå erlägger avgift för

a) kött av häst, nötkreatur, tamsvin och får, när köttet blivit godkänt vid köttbesiktning enligt lagen den 20 mars 1959 (nr 99) om köttbesiktning m. m. (slaktdjursavgift),

b) mjölk som användes av mjölkproducent vid tillverkning av smör eller ost för försäljning,

c) mjölk och grädde som användes i mejeri för tillverkning av annan vara än grädde, smör eller ost,

ost, torrmjölk och kondenserad mjölk, som tillverkats i mejeri,

margarinost som ej tillverkats i mejeri,

d) smör och smörliknande vara med minst 70 viktprocent mjölkfett men utan annat fett, vilka användes för tillverkning av grädde, ersättningsmedel för grädde eller produkt för beredning av grädde eller ersättningsmedel för grädde, om varan ej skall förbrukas i tillverkarens hushåll,

e) vete och råg som användes för tillverkning av mjöl, gryn, flingor eller liknande produkt,

f) majs och maniokrot eller ämne som innehåller majs eller maniokrot samt annan väsentligen lika stärkelserik vara, som användes vid tillverkning av stärkelse eller stärkelseprodukt,

g) *potatisstärkelse och annan stärkelseprodukt av potatis, vilka tillverkas för annat ändamål än förbrukning i eget hushåll, eller brännvin av potatis,*

h) fett, fet olja och fettsyra som erhålles ur fisk eller havsdäggdjur eller ur fetträvara, hänförlig till tulltaxenummer 12.01, 12.02 och 21.03 (fettvaruavgift),

i) oljekraftfoder som för försäljning tillverkas i samband med att olja utvinnes ur frön och frukter,

j) produkt, härrörande från sojabönor och hänförlig till tulltaxenummer 19.02 eller 23.04,

k) produkt, hänförlig till tulltaxenr 21.07 D, som tillverkas för försäljning, med undantag av sådant vid tillverkning av bakverk använt slag av beredning som innehåller minst 10 viktprocent fett.

<sup>1</sup> Senaste lydelse 1969: 373.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

## 10 §

Avgift erlägges vid omsättning av

a) mjölkproducent för mjölk, grädde och ost som han levererar till annan än mejeri eller företagare som handlar med mjölk eller mejeriprodukter,

b) mejeri för mjölk, grädde, ost, torrmjölk och kondenserad mjölk, som ej levereras till annat mejeri,

c) annan tillverkare än mejeri för margarinost,

d) annan företagare som handlar med mjölk eller mejeriprodukter än mejeri för mjölk, grädde och ost som mjölkproducent levererat,

e) *potatisproducent för potatis som han levererar till bränneri eller stärkelsefabrik.*

*Den som odlar potatis på en sammanlagd åkerareal av minst 0,5 hektar erlägger avgift för potatisen i förhållande till den odlade arealen.*

---

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1971.

### 3 Förslag till

#### Förordning om ändring i tulltaxan (1968: 25)<sup>1</sup>

Härigenom förordnas, att tulltaxenummer 19.03 tulltaxan (1968: 25) skall ha nedan angivna lydelse. Till följd härav kommer 19 kap. tulltaxan att ha följande lydelse från och med den dag då denna förordning träder i kraft.

#### 19 kap. Varor av spannmål, mjöl eller stärkelse; bakverk<sup>2</sup>

##### Anmärkningar

1. Detta kapitel omfattar icke:
  - a) näringsmedel av de slag, som avses i nr 19.02, men innehållande minst 50 viktprocent kakao (nr 18.06);
  - b) varor av mjöl eller stärkelse (käs o. d.), särskilt beredda till fodermedel (nr 23.07);
  - c) farmaceutiska produkter (30 kap).
2. Med *mjöl* avses i detta kapitel förutom mjöl av spannmål även mjöl av frukter eller köksväxter.

|       |                                                                                                                                                                                  |       |
|-------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 19.01 | Maltextrakt .....                                                                                                                                                                | 15 %  |
| 19.02 | Näringsmedel (för barn, för dietiskt bruk eller för matlagningsändamål), beredda av mjöl, stärkelse eller maltextrakt, även med tillsats av kakao till mindre än 50 viktprocent: |       |
|       | A. produkter av sojamjöl eller till nr 11.05 hänförligt mjöl av potatis .....                                                                                                    | fri   |
|       | B. andra slag:                                                                                                                                                                   |       |
|       | 1. produkter för beredning av bakverk .. 100 kg                                                                                                                                  | 80: — |
|       | 2. andra .....                                                                                                                                                                   | 20 %  |
| 19.03 | Makaroner, spagetti och liknande produkter 100 kg                                                                                                                                | 85: — |
| 19.04 | Gryn och flingor, framställda av tapioka-, sago-, potatis- eller annan stärkelse .....                                                                                           | fri   |
| 19.05 | Majsflingor, s. k. rostat ris och liknande varor, framställda genom svällning eller rostning av spannmål eller produkter av spannmål .....                                       | 10 %  |
| 19.06 | Nattvardsbröd, oblatkapslar för farmaceutiskt bruk, sigilloblater och liknande varor av mjöl eller stärkelse .....                                                               | fri   |
| 19.07 | Matbröd, skeppsskorpor och andra enklare bakverk utan tillsats av socker, honung, ägg, fett, ost eller frukt:                                                                    |       |
|       | A. flatbröd .....                                                                                                                                                                | 12 %  |
|       | B. andra slag .....                                                                                                                                                              | 20 %  |
| 19.08 | Bakverk, ej hänförliga till nr 19.07, även innehållande kakao (oavsett mängden):                                                                                                 |       |
|       | A. biscuits och wafers .....                                                                                                                                                     | 6 %   |
|       | B. andra slag .....                                                                                                                                                              | 20 %  |

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1971.

<sup>1</sup> Tulltaxan omtryckt 1970: 629.

<sup>2</sup> Senaste lydelse 1970: 629.

**Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 30 april 1971.**

*Närvarande:* statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, SVEN-ERIC NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Bengtsson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.* och anför.

### **Inledning**

1967 års riksdag (prop. 1967: 95, JoU 1967: 25, rskr 1967: 280) fastställde riktlinjerna för jordbrukspolitiken och beslutade om prisregleringen på jordbrukets produkter för tiden den 1 september 1967—den 30 juni 1969. 1969 års riksdag (prop. 1969: 107, JoU 1969: 24, rskr 1969: 204) beslutade om prisregleringen på vissa jordbruksprodukter för tiden den 1 juli 1969—den 30 juni 1971 och om regleringen av sockernäringen för tiden den 1 juli 1969—den 30 juni 1974.

Statens jordbruksnämnd fick den 2 oktober 1970 i uppdrag att — med utgångspunkt från de av riksdagen fastställda riktlinjerna för jordbrukspolitiken — efter överläggningar med jordbrukets förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation lägga fram förslag rörande den närmare utformningen av prisregleringen för jordbruksprodukter med undantag för socker och sockerbeter för tiden efter den 30 juni 1971. Genom beslut den 17 december 1970 har Kungl. Maj:t vidare till jordbruksnämnden överlämnat det av 1969 års mjölkpriskommitté avgivna betänkandet (Jo 1970: 4) "Mjolk: produktion, konsumtion, prissättning m. m."

I skrivelse den 27 april 1971 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område efter den 30 juni 1971 har jordbruksnämnden lagt fram förslag i anledning av förut nämnda uppdrag. Nämnden har vidare lämnat uppgifter om fördelning m. m. av avgiftsmedel på regleringsområdet. Nämnden har slutligen hemställt att Kungl. Maj:t vidtar de ytterligare åtgärder som behövs för att jordbruket skall kunna tillföras medel för att täcka de förluster, som har uppstått för jordbruket till följd av prisstoppet. Nämnden har innan förslagen lagts fram haft överläggningar med de båda delegationerna och nått samförstånd med jordbrukets förhandlingsdelegation.

I prop. 1971: 1 (bil. 11 s. 33) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 103 milj. kr.

## Statens jordbruksnämnds framställning

### Utgångspunkter

I prop. 1967: 95 (s. 73) angående riktlinjer för jordbrukspolitiken m. m. uttalades, att det av olika skäl inte är lämpligt att ange fasta normer för prissättningen på jordbrukets produkter för någon längre period. Prisregleringarna har därefter omfattat tvåårsperioder, av vilka den nuvarande utlöper den 30 juni 1971. Den nuvarande sockerregleringen gäller emellertid till den 30 juni 1974.

Vid jordbruksnämndens överläggningar med delegationerna har tyngdpunkten i de prisförbättringar som har begärts från jordbrukets sida legat på mjölkområdet. Man har pekat på den snabba minskningen av mjölkproduktionen under senare tid men också på vissa faktorer som ger anledning att räkna med en fortsatt minskning. Man har gjort gällande att en fortsatt minskning av mjölkproduktionen kan leda till en försörjningssituation, som inte är godtagbar ur beredskapsynpunkt.

Rationell mjölkproduktion förutsätter ofta investeringar, för vilka planeringen och förberedelserna kan ta lång tid i anspråk. För att sådana investeringar skall kunna göras, måste därför prisregleringen kunna överblickas för en inte alltför kort tidsperiod. Med hänsyn främst till förhållandena inom mjölkproduktionen föreslår nämnden därför att prisregleringen denna gång skall omfatta treårsperioden den 1 juli 1971 —den 30 juni 1974. Genom detta vinner producenterna en viss trygghet i planeringen och nödvändiga höjningar av konsumentpriserna kan delas upp på flera år. En treårsperiod kommer dessutom att sammanfalla med återstoden av nuvarande sockerregleringsperiod. I särskilt yttrande anser en ledamot av nämnden att regleringsperioden bör begränsas till två år och att en omprövning av jordbruksstödet omfattning och finansiering bör göras under denna period.

Planerna på en anslutning i någon form till EEC hindrar inte att regleringen omfattar en treårsperiod. Givetvis måste beslutet om en treårsperiod innefatta olika förbehåll, bl. a. möjlighet till omprövning av regleringen om integrationssträvanden och andra handelspolitiska förhållanden ger anledning därtill. Sådana förbehåll utgör emellertid inte någon nyhet i samband med prisregleringen på jordbruksområdet.

Jordbruksnämnden erinrar om att i prop. 1967: 95 (s. 73) uttalades

att prissättningen på jordbrukets produkter bör tjäna flera olika och till viss del mot varandra stridande syften och att den samlade avvägningen av prissättningen därför måste ske med beaktande av alla de faktorer som är relevanta i sammanhanget. De grundläggande faktorer som måste beaktas är prissättningens inverkan på jordbrukarnas inkomster och konsumenternas utgifter, på produktionsutvecklingen och därmed försörjningsberedskapen, på rationaliseringssträvandena inom jordbruket samt på strävandena att avveckla handelshindren och utveckla det ekonomiska samarbetet mellan länderna.

För att få underlag för sina bedömningar har jordbruksnämnden därför utfört ett antal utredningar, som redovisas i särskilda bilagor. I fråga om jordbrukets inkomstförhållanden hänvisar nämnden till material sammanställt av lantbruksekonomiska samlingsnämndens inkomstgrupp.

På grundval av material från lantbruksstyrelsens jordbruksekonomiska undersökning har inkomstgruppen låtit beräkna lönsamheten vid gårdar med 25 resp. 40 ha åker i det s. k. slättbygdsområdet. Enligt prognoser avseende normerade förhållanden för åren 1969 och 1970 har lönsamheten — uttryckt som förräntning i procent av allt i jordbruket investerat kapital — i allmänhet legat vid eller något under 0 %, när lantarbetarlön tillgodoräknas jordbrukarna för deras och familjemedlemmarnas arbetsinsatser. Enligt samma material har jordbrukarfamiljens arbets- och kapitalinkomst under åren 1969 och 1970 stigit i nästan samma takt som industriarbetarfamiljens, men jordbrukarinkomsten har legat på en lägre nivå.

Inkomstgruppen har vidare låtit företa undersökningar av lönsamheten och strukturförhållandena inom mjölkproduktionen. Undersökningarna visar att gårdar med en stark inriktning på mjölk- och köttproduktion har en genomsnittligt låg lönsamhet och att lönsamheten är sämre vid gårdar inriktade på mjölkproduktion än på växtodling. Strukturläget inom mjölkproduktionen åren 1968 och 1969 utmärktes av att mellan 40 och 50 % av antalet kor återfanns i besättningar på mindre än 10 kor och att omkring hälften av kobeståndet innehades av brukare som var 50 år eller äldre.

Lantbruksekonomiska samlingsnämndens indexgrupp har låtit beräkna de reviderade eller nya prisindexserier, som har föreslagits av jordbruksstatistikkommittén. Prisutvecklingen på jordbrukets område och den allmänna prisutvecklingen inom landet har studerats.

Jordbruksnämnden och delegationerna har haft tillgång till uppgifter om produktionsutveckling och rationaliseringsförhållanden sammanställda inom lantbruksstyrelsen.

Utredningarna om vår försörjningsberedskap på livsmedelsområdet i lantbruksekonomiska samlingsnämndens regi är inte avslutade och har därför inte kunnat läggas till grund för nämndens överväganden. Nämn-

den har emellertid tagit hänsyn till de perspektiv i fråga om mjölkproduktionens utveckling, som har presenterats av 1969 års mjölkpriskommitté, och till det material, som har lagts fram i betänkandet (SOU 1970: 72) Jordbruket i norra Sverige.

Enligt 1967 års riksdagsbeslut bör vid den svenska prissättningen på jordbruksprodukter hänsyn tas till prissättningen inom EEC. En jämförelse mellan priserna på jordbruksprodukter i EEC och i Sverige har företagits i oktober år 1970. Den visar att den svenska prisnivån år 1969/70 låg 7 % och år 1970/71 10 % över de riktmärken för prisbildningen som gäller inom EEC. För vegetabilier är EEC:s priser i allmänhet högre än de svenska, medan motsatsen gäller för animalier och då i synnerhet mjölk. En prisjämförelse baserad på faktiska marknadspriser tyder emellertid på att den svenska prisnivån i allmänhet låg närmare EEC:s än vad de nämnda procenttalen anger. För regleringsåret 1971/72 har vissa prishöjningar nyligen beslutats inom EEC. De har ännu inte publicerats men de är enligt pressuppgifter mer omfattande än EEC-kommissionens tidigare framlagda förslag.

De förslag i fråga om prisregleringen på jordbruksprodukter som jordbruksnämnden har lagt fram har utformats mot bakgrund av de i det föregående angivna förhållandena.

### Prisregleringens utformning

Jordbruksnämnden föreslår att nuvarande principer med mittpriser och prisgränser samt inom prisgränserna fasta införselavgifter för vissa viktiga varor skall gälla även i fortsättningen. De normalinförselavgifter resp. principer för beräkning av rörliga avgifter, som nu gäller, föreslås bli överförda till den nya regleringsperioden, i den mån inte annat på särskilda punkter framgår av det följande. Detsamma gäller utgående kompensationsavgifter och s. k. interna avgifter. Om priset på en vara sjunker under nedre prisgränsen till följd av fallande världsmarknadspriser, skall det svenska priset liksom hittills stödjas genom tillfällig höjning av införselavgift och i undantagsfall genom kvantitativ importreglering. Har undre prisgränsen passerats till följd av onormal produktionsutveckling inom landet och import av betydelse inte förekommer, bör viss återhållsamhet emellertid kunna iakttas med dessa åtgärder. Då den övre prisgränsen passeras, skall liksom nu införselavgiften minskas, exportavgift kunna påläggas och i undantagsfall kvantitativ exportreglering införas.

Nämnden föreslår att dessa regler kompletteras med en särskild föreskrift på köttområdet när priset ligger mycket nära prisgränserna. Förslaget redovisas närmare under avsnittet om kött och fläsk.

En justering av de föreslagna mittpriserna, prisgränserna och införsel-

avgifterna föreslås ske den 1 januari och den 1 juli 1972 och 1973 samt den 1 januari 1974. Till grund för justeringarna skall — i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gällt under nu löpande prisregleringsperiod — i princip läggas utvecklingen av den allmänna prisnivån, mätt med statistiska centralbyråns konsumentprisindex. Detta index bör därvid vara rensat från inverkan av indirekta skatter, av bostadskostnader (exkl. bränsle och lyse) samt av sådana prisändringar i livsmedelsposten som registreras i jordbruksnämndens prisregleringsindex. De justeringar som skall göras beräknas på grundval av utvecklingen av den allmänna prisnivån under närmast föregående halvårsperiod den 15 april—den 15 oktober resp. den 15 oktober—den 15 april. Indexutfallet appliceras på jordbrukets totala intäkter (exkl. sockerbetor) beräknade med utgångspunkt från den rådande mittprisnivån. Förutom till utvecklingen av konsumentprisindex skall vid justeringen hänsyn kunna tas till sådana av särskilda omständigheter föranledda väsentliga förskjutningar i den allmänna utvecklingen av världsmarknadspriserna som påverkar de svenska jordbrukspriserna och som bedöms bestå under längre tid.

De totalbelopp, som skall tillföras jordbruket i samband med justeringarna, bör fördelas mellan de olika varuslagen (exkl. sockerbetor) bl. a. med hänsyn till önskemål om produktionens utveckling och inriktning, rationaliseringsutvecklingen i jordbruket samt prisutvecklingen inom EEC. Fördelningen på olika varuslag skall så långt möjligt ske på sådant sätt att jordbruket bedöms erhålla avsedd inkomstförbättring. Huvudparten av de totalbelopp, som skall tillföras jordbruket i samband med justeringarna, bör läggas på mjölk och kött, om produktions- och lönsamhetsförhållandena föranleder detta och marknadsförhållandena tillåter detta.

Förslag till fördelning av de totalbelopp, som skall tillföras jordbruket, och till justeringar av prisnivån bör läggas fram av jordbruksnämnden efter överläggningar med jordbrukets förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen för att prövas av Kungl. Maj:t.

I nu gällande jordbruksreglering ingår en utfästelse om prövning av eventuell gottgörelse till jordbruket till följd av inverkan av vårt medlemskap i EFTA. Sådan gottgörelse har inte utgått sedan regleringsåret 1966/67. I fråga om de överenskommelser inom ramen för EFTA, som framöver kan träffas med verkan för de tre regleringsåren 1971/72, 1972/73 och 1973/74, kan inte nu bedömas om de på väsentligt sätt kommer att påverka den avsedda prissättningen på jordbrukets produkter. Nämnden anser därför, att den nuvarande utfästelsen om prövning av gottgörelse till följd av inverkan av EFTA-överenskommelser bör kvarstå. Utfästelsen bör även gälla åtgärder under regleringsperioden inom ramen för ett eventuellt närmare nordiskt ekonomiskt samarbete.

Om i övrigt väsentligt ändrade förutsättningar för **utrikeshandeln**,

härin beräknat mera betydande växelkursändringar, skulle inträffa under regleringsperioden, bör det ankomma på jordbruksnämnden att efter överläggningar med de båda delegationerna lägga fram förslag till de åtgärder som kan anses påkallade för att syftet med det nu framlagda förslaget skall uppfyllas.

De förslag till pris- och avgiftshöjningar, för vilka redogörs mer detaljerat under de olika produktavsnitten, väntas successivt under treårsperioden medföra en inkomstförstärkning för jordbruket på ca 637 milj. kr. enligt följande fördelning.

|                              | Höjning från närmast föregående regleringsår |                    |         |           |         |           | Total höjning under perioden |                    |
|------------------------------|----------------------------------------------|--------------------|---------|-----------|---------|-----------|------------------------------|--------------------|
|                              | 1971/72                                      |                    | 1972/73 |           | 1973/74 |           | Öre/kg                       | Milj. kr.          |
|                              | Öre/kg                                       | Milj. kr.          | Öre/kg  | Milj. kr. | Öre/kg  | Milj. kr. | Öre/kg                       | Milj. kr.          |
| <b>Spannmål</b>              |                                              |                    |         |           |         |           |                              |                    |
| prishöjning                  | 2                                            | 17,50              | 1       | 8,75      |         |           | 3                            | 26,25              |
| höjd förmålningsavgift       | 1,50                                         | 8,25               |         |           |         |           | 1,50                         | 8,25               |
| Fettvaruregleringen          | 30                                           | 12,60              | 10      | 4,20      |         |           | 40                           | 16,80              |
| Mjölk (producentpris)        | 10                                           | 234,90             | 3       | 104,20    | 2       | 55,10     | 15                           | 394,20             |
| Kött                         | 30                                           | 51,60              |         |           |         |           | 30                           | 51,60              |
| Fläsk                        | 10                                           | 24,50              | 5       | 12,25     |         |           | 15                           | 36,75              |
| Ägg                          | 10                                           | 10,00              | 5       | 5,00      |         |           | 15                           | 15,00              |
| Fjäderfä (teknisk justering) |                                              | 2,40               |         |           |         |           |                              | 2,40               |
| Summa                        |                                              | 361,75             |         | 134,40    |         | 55,10     |                              | 551,25             |
| <b>Ökat rambclopp m. m.:</b> |                                              |                    |         |           |         |           |                              |                    |
| Vegetabilieområdet           |                                              | 13,00 <sup>1</sup> |         |           |         |           |                              | 13,00 <sup>1</sup> |
| Animalieområdet              |                                              | 71,40              |         |           |         |           |                              | 71,40              |
| (varav mjölk 71,00)          |                                              |                    |         |           |         |           |                              |                    |
| Upplysningsverksamhet m. m.  |                                              | 1,50               |         |           |         |           |                              | 1,50               |
| Totalt                       |                                              | 447,65             |         | 134,40    |         | 55,10     |                              | 637,15             |

<sup>1</sup> De 15 milj. kr. till matpotatisregleringen, som endast utgår år 1971/72, har räknats som 5 milj. kr. per år under perioden.

Jordbruksnämnden beräknar inverkan av de föreslagna prishöjningarna på mittprisinivå, på jordbrukarfamiljens arbets- och kapitalinkomster och på statistiska centralbyråns konsumentprisindex till följande.

| Höjning i %                                | 1971/72          | 1972/73 | 1973/74 | Totalt under perioden |
|--------------------------------------------|------------------|---------|---------|-----------------------|
| Mittprisinivå                              | 5,3 <sup>1</sup> | 1,8     | 0,7     | 8,0                   |
| Jordbrukarfamiljens inkomster <sup>2</sup> | ca 9             | ca 6    | ca 2    | ca 18                 |
| Konsumentprisindex <sup>3</sup>            | 0,5              | 0,2     | 0,1     | 0,8                   |

<sup>1</sup> Endast prishöjningar.

<sup>2</sup> Medeltal för typgårdar, storleksgrupp 25 ha och 40 ha, vid en förutsatt kostnadsökning från år 1970/71 till år 1971/72 på 4 %.

<sup>3</sup> Inkl. moms. och vid oförändrade öresmarginaler i handeln.

Jordbrukarfamiljens arbets- och kapitalinkomster vid gårdar med 20—50 ha åker i slättbygdsområdet beräknas således stiga med ca 18 % under regleringsperioden. Härtill kommer att jordbruket kommer att

kompenseras för ändringar av den allmänna prisnivån genom halvårsvisa utlösningar av det s. k. inflationsskyddet. Jordbruket får dessutom tillgodoräkna sig vinster av den fortgående rationaliseringen inom näringen.

Räknat i kronor per person beräknas prisförslagen medföra ökade livsmedelsutgifter med totalt ca 82 kr., varav 54 kr. år 1971/72. Huvuddelen av ökningen kommer på mjölk, 27 kr. år 1971/72.

I samband med att jordbrukets förhandlingsdelegation förklarade sig biträda jordbruksnämndens förslag gjorde delegationen följande uttalande:

”Förhandlingsdelegationen erinrar om att enligt av lantbruksekonomiska samarbetsnämndens inkomstgrupp utförda beräkningar avseende slättbygdsgräddor med 20—50 ha åker den ekonomiska situationen inom näringen under senare år successivt försämrats. Nu föreslagna prisförbättringar är enligt förhandlingsdelegationens uppfattning icke tillräckliga men ett steg på vägen för att bereda det rationella jordbruket den lönsamhet som är nödvändig.”

Enligt protokoll vid sammanträde den 20 april 1971 har konsumentdelegationen beslutat göra följande uttalande:

”Konsumentdelegationen har inte kunnat biträda jordbruksnämndens förslag om jordbruksregleringen efter den 30 juni 1971. Konsumentdelegationen har för sin del varit beredd att acceptera en flerårsuppgörelse, innefattande en betydande förbättring av mjölkpriset. Den nivå, på vilken förslaget nu ligger, innebär dock en inkomstförstärkning för jordbrukarnas vidkommande av sådan storlek, att den kan befaras få allvarliga följdverkningar för samhällsekonomin. Förslaget beräknas direkt medföra en ökning av jordbrukarfamiljens inkomst på inemot 20 procent för treårsperioden. Härtill kommer emellertid att inflationsregeln ger jordbrukarna, förutom täckning för ökade driftskostnader, kompensation för höjda levnadskostnader. Dessutom skall beaktas vinsten av den fortgående rationaliseringen inom jordbruket, som för 1960-talet beräknats till omkring 6 procent per år. Vid en allmän prisuppgång av 4 procent om året kan den samlade ökningen av jordbrukarnas inkomster under treårsperioden komma att bli 45—50 procent.

Konsumentdelegationen hade för sin del önskat stanna vid en nivå för inkomstförstärkningen till jordbruket på totalt omkring 500 milj. kronor, vartill skulle komma ett inflationsskydd.”

Vid konsumentdelegationens protokoll är fogade särskilda yttranden av vissa ledamöter.

### Spannmål, fodermedel m. m.

Nämnden föreslår att priserna på spannmål höjs med 2 kr. per dt under regleringsåret 1971/72 och med ytterligare 1 kr. per dt under år 1972/73. De preliminära priserna på spannmål av 1971 års skörd blir därmed för vete och råg 54 kr. per dt, för korn 51 kr. och för havre 47,50 kr. per dt. För att i någon mån förstärka regleringsekonomin inför

den belastning som de föreslagna prishöjningarna medför, föreslår nämnden dessutom en höjning av förmalningsavgiften med 1,50 kr. per dt den 1 juli 1971.

För brödsäd fastställer regleringsföreningen Svensk spannmålshandel årligen s. k. inlösenpriser. För fodersäd fastställer jordbruksnämnden s. k. stödpriser. Nu föreslår nämnden att även priserna på fodersäd skall få karaktär av inlösenpriser. En sådan omläggning ökar regleringsföreningens möjligheter att i ett tidigt skede av försörjningsåret genom inlösen förfoga över förekommande överskott. En tidig export medför oftast lägre exportkostnader. Inlösen systemet för brödsäd är kombinerat med ett prisortssystem, omfattande fyra kategorier prisorter. Om man inför ett inlösen system för fodersäd, måste man även införa prisorter. I likhet med vad som gäller i fråga om brödsäd bör det ankomma på jordbruksnämnden att besluta i prisortsfrågan. Som inlösendag förutsätts liksom för brödsäd den 1 april året efter skördeåret.

Sedan regleringsåret 1967/68 gäller att de definitiva spannmålspriserna inte får sättas högre än de preliminära. En sänkning av priset på brödsäd skall motsvaras av en lika stor höjning av förmalningsavgiften medan en sänkning av fodersädspriserna kan föranleda en höjning av slaktdjursavgifterna för svin och nötkreatur. De medel som inflyter till följd av sådana avgiftshöjningar skall tillföras spannmålsregleringen.

Nämnden föreslår, att de definitiva spannmålspriserna även skall kunna sättas högre än de preliminära om regleringsekonomi t. ex. på grund av lågt skörderesultat och/eller höga världsmarknadspriser medger detta. I så fall skall motsvarande sänkning genomföras av förmalningsavgiften resp. kunna genomföras av de nämnda slaktdjursavgifterna.

På världsmarknaden utbjuds tidvis *vete*, *avsett för utfodringsändamål*, till låga priser. För att undvika störningar på den svenska marknaden föreslår nämnden att för *vete*, *avsett för utfodringsändamål*, får tas ut en införselavgift, som på samma sätt som övriga fodermedelsavgifter är rörlig enligt nämndens beslut. Som högsta tillåtna avgift för fodervete föreslår nämnden 40 kr. per dt.

Gränsskyddet för *makaron- och spagettitillverkningen* har fortlöpande anpassats till den svenska prisregleringen. Senast år 1967 höjdes tullen för att undvika att de svenska tillverkarnas konkurrensläge försämrades. Med hänsyn till dels senare vidtagna och nu föreslagna prishöjningar på *vete*, dels den osäkerhet som råder om den framtida prisutvecklingen på världsmarknaden föreslår nämnden en höjning av tullen på makaroner och spagetti med 25 kr. till 85 kr. per dt.

Sveriges Pälstdjursuppfödare Riksförbund har hemställt om återbäring av den del av priset på inhemskt *foder för minkuppfödning*, som motsvarar införselavgiften på vegetabiliska fodermedel. Ca 90 % av produktionen av minkskinn säljs nämligen på export. Jordbruksnäm-

den tillstyrker framställningen. Återbäringen som vid nuvarande storlek på införselavgifterna kan beräknas uppgå till ca 2 milj. kr. bör bekostas av medel utom ramen för de belopp som får användas för prisregleringsändamål under resp. regleringsår. Det bör ankomma på jordbruksnämnden att meddela närmare föreskrifter angående återbäringen.

För att förhindra import av *foderblandningar*, som innehåller andra specialämnen än sådana som är tillåtna i Sverige, föreslår nämnden viss ändring av 7 § i förordningen (1961: 381) om tillverkning av och handel med fodermedel m. m.

Nämnden föreslår att stödet till odlingen av *vallväxtfrö* utgår oförändrat med 2 milj. kr. av införselavgiftsmedel utanför den s. k. fördelningsplanen och med minst samma belopp inom fördelningsplanen under vart och ett av de tre regleringsåren.

Sedan flera år har undersökningar rörande kvaliteten hos resp. års brödsädsskördar utförts för jordbruksnämndens räkning vid Sveriges utsädesförening i Svalöv. Kostnaden för dessa undersökningar, ca 70 000 kr. per år, har täckts av medel från den under anslaget Statens jordbruksnämnd upptagna anslagsposten särskilda undersökningar. Anslagsposten är för budgetåret 1970/71 upptagen med 90 000 kr. Bl. a. för att erhålla ytterligare underlag för en kvalitetsreglering även av fodersädspriset föreslår nämnden, att medel från samma anslagspost får disponeras för en liknande undersökning rörande 1971 års fodersädsskörd. Kostnaden för den nya undersökningen anses uppgå till inemot 100 000 kr. Med anledning härav hemställer nämnden att under anslagsposten särskilda undersökningar anvisas ytterligare 100 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Nämnden föreslår att *fettvaruavgiften* som utgår med 113,50 kr. per dt vid prislägen mellan prisgränserna höjs med 30 kr. per dt den 1 juli 1971 och med ytterligare 10 kr. per dt den 1 juli 1972. Avgiftshöjningarna medför råvarufördyringar för margarinindustrin med ca 25 öre resp. ca 8 öre per kg margarin. Mittpriset på svenskt oljeväxtfrö höjs den 1 juli 1971 i konsekvens härmed till 106 kr. per dt. Vidare höjs den nedre prisgränsen till 95 kr. och den övre till 117 kr. per dt.

De inkomsttillskott som uppstår för jordbruket genom höjningarna av fettvaruavgiften skall i första hand inte påverka priset till odlare av oljeväxter.

Förhandlingsdelegationen har framhållit, att en övergång till odling av raps med en lägre halt av erukasyra kan medföra en sänkning av hektaravkastningen med sådana ekonomiska konsekvenser för odlarna att man kan komma att begära särskilda överläggningar med nämnden.

## Potatis och potatisprodukter

1966 års jordbrukspriskommitté framhöll i sitt förslag till prisreglering på jordbrukets område bl. a. att *matpotatisregleringen* inte fungerade tillfredsställande. Under de närmast föregående fem åren hade priset på matpotatis inom landet mestadels legat under den nedre prisgränsen. Priskommittén konstaterade att det främst var de inhemska marknadsförhållandena som betingade priset på matpotatis.

Förhållandena på matpotatismarknaden har sin grund i bristande överensstämmelse mellan utbud och efterfrågan särskilt under hösten och förvintern. Även om större delen av varan, uppskattningsvis ca 300 000 ton per år, försäls genom den reguljära handeln förekommer alltjämt en inte obetydlig kringföringshandel av okontrollerad potatis av högst varierande kvalitet till mycket skiftande priser. Även i den reguljära handeln förekommer försäljning av okontrollerad potatis av skiftande kvalitet till priser, som emellanåt ligger i nivå med priserna på den kvalitetsmärkta varan.

För att komma till rätta med problemen, måste odlingens omfattning så långt det är möjligt anpassas till den beräknade efterfrågan. Vidare måste rationell lagring och sortering av potatis anordnas så att utbudet anpassas till den aktuella efterfrågan.

Nuvarande matpotatisreglering innebär i huvudsak följande. För matpotatis finns prisgränser och införselavgift. Den nedre prisgränsen är 32 kr. per dt och den övre 48 kr. per dt. Införselavgiften är 15 kr. per dt när priset ligger mellan prisgränserna. Nyskördad potatis är vid import under tiden den 6 juni—den 5 juli belagd med en tull på 20 kr. per dt.

En av jordbruksnämnden tillsatt arbetsgrupp för utredning av det fortsatta stödet åt matpotatisodlingen m. m. har lagt fram vissa förslag. Förslagen innebär i korthet följande.

För att stimulera till jämnare utbud och säsongmässig lagring föreslår arbetsgruppen att mittpris och prisgränser i öre per kg höjs under säsongen på följande sätt.

| Period     | Prisgränser | Mittpris |
|------------|-------------|----------|
| 6/7 —31/10 | 29—45       | 37       |
| 1/11—31/1  | 31—47       | 39       |
| 1/2 —31/3  | 33—49       | 41       |
| 1/4 — 5/7  | 36—52       | 44       |

Dessa prisgränser motsvarar i genomsnitt de nu gällande. Noterings-systemet och insamlingen av de noteringar som ligger till grund för prisgränsbevakningen bör ses över av jordbruksnämnden.

För samtliga perioder föreslås en normalinförselavgift av nuvarande storlek, 15 öre per kg. Den övre gräns inom vilken jordbruksnämnden får fastställa införselavgift föreslås bli 20 öre per kg.

Utöver den föreslagna justeringen av importskyddet bör direkta in-

grepp kunna göras på marknaden om obalans har uppstått mellan utbud och efterfrågan och det faktiska priset tenderar att väsentligt avvika från den åsyftade prisnivån. En mera aktiv och koncentrerad marknadsföring av potatis bör eftersträvas.

De prisstödjande åtgärderna kan ha olika karaktär beroende på den aktuella marknadsbilden. Stödköp bör kunna göras. Lagringsstöd bör kunna medges och exportstöd bör kunna beviljas för att lyfta av tillfälliga överskott.

Det bör ankomma på jordbruksnämnden att efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation besluta om stödåtgärder skall vidtas. En regleringsförening för hela potatisområdet, förslagsvis kallad Sveriges potatisintressenter, bör bildas genom en omvandling av den nuvarande regleringsföreningen på fabrikspotatisområdet, Stärkelse- och bränneriintressenter. Jordbruksnämnden återkommer till Kungl. Maj:t angående sammansättningen av den nya föreningens styrelse.

Regleringsföreningen bör bl. a. medverka till en ökad kontraktsodling av potatis. Åtgärder bör vidtas för att höja kvalitén på den marknadsförda varan. Matpotatis bör vid försäljning till förbrukare vara åsatt kvalitetsmärkning. Prisregleringsmedel bör kunna tas i anspråk för att åstadkomma att en väsentligt större del av matpotatisen kontrolleras och märks genom försorg av Svensk Matpotatiskontroll (SMAK). Förslaget innebär vidare att vara, som inte har godkänts vid kontroll för kvalitetsmärkning, skall märkas med ordet okontrollerad.

För att finansiera kostnaderna för de marknadsreglerande åtgärderna föreslår arbetsgruppen i första hand att en arealavgift införs. Vidare föreslår arbetsgruppen att potatisodlare, som ingår i lantbrukets företagsregister, skall erlägga arealavgift om odlingen omfattar minst 0,5 ha. Arbetsgruppen har förutsatt att gällande sekretessbestämmelser inte lägger hinder i vägen för att utnyttja företagsregistret för detta ändamål. Det bör ankomma på jordbruksnämnden att fastställa arealavgiftens storlek. Kungl. Maj:t bör fastställa den övre gräns, inom vilken jordbruksnämnden får ta ut arealavgift. Denna gräns bör t. v. sättas vid 200 kr. per ha. En sådan arealavgift beräknas ge 5—6 milj. kr. per år. Ett belopp av denna storlek är förmodligen inte tillräckligt för matpotatisregleringen, som därför årligen bör tillföras 5 milj. kr. av de medel som får disponeras för jordbruksregleringen. Matpotatisregleringen bör dessutom tillföras ett engångsbelopp på 15 milj. kr. av medel utanför fördelningsplanen. Matpotatisodlare bidrar f. n. inte till skördeskadeskyddet men de åtnjuter ersättning inom dess ram. Den föreslagna arealavgiften bör också inkludera skördeskadeavgift. Förslaget innebär att matpotatisodlare med en potatisareal på minst 0,5 ha kommer att erlägga skördeskadeavgift. Skördeskadeersättning bör därför inte utgå till odlare med mindre arealer. F. n. är den nedre gränsen 0,1 ha.

Jordbruksnämnden anholder att den bemyndigas att genomföra matpotatisregleringen i huvudsaklig överensstämmelse med de förslag som har lagts fram av arbetsgruppen.

Nämnden föreslår att följande förändringar genomförs i *fabrikspotatisregleringen*.

Regleringsföreningen Stärkelse- och bränneriintressenter medges rätt att — inom ramen för tillgängliga medel — även genom andra marknadsreglerande åtgärder än rabatter av stärkelse till derivatindustrin stödja avsättning av stärkelse och produkter därav i enlighet med direktiv av jordbruksnämnden. Jordbruksnämnden har f. n. rätt att ta ut tillverkningsavgifter inom fabrikspotatisområdet med högst 10 öre per kg ren stärkelse resp. 3,9 öre per liter sprit med en etylalkoholhalt av 50 volymprocent (inkl. skördeskadeavgifter på 1,1 resp. 0,7 öre). F. n. tas emellertid ut endast 6,1 öre per kg ren stärkelse resp. 3,6 öre per liter sprit. Detta motsvarar en genomsnittlig avgift på inemot 300 kr. per ha fabrikspotatisodling medan den högsta tillåtna tillverkningsavgiften för stärkelse motsvarar en avgift på inemot 500 kr. per ha.

För att åstadkomma likformighet med förslaget på matpotatisområdet föreslår nämnden att en arealavgift maximerad till 200 kr. per ha införs även för odling av fabrikspotatis. En sådan arealavgift ger emellertid lägre avgiftsintäkter än f. n. på fabrikspotatisområdet. Därför föreslår nämnden dessutom att en leveransavgift införs på den potatis som levereras till bränneri eller stärkelsefabrik. Den övre gränsen för leveransavgiften bör i princip avpassas så att den täcker det belopp per ha varmed det nuvarande bemyndigandet att ta upp tillverkningsavgift överstiger den nya arealavgiften. Nämnden hemställer därför att den bemyndigas att ta ut en leveransavgift på högst 1 kr. per dt potatis med en stärkelsehalt av 17 %, vilket motsvarar ca 300 kr. per ha. Den maximala avgiften per ha kommer därmed att bli ungefär lika stor som den högsta tillåtna tillverkningsavgiften på stärkelse. Nämnden föreslår att den nuvarande tillverkningsavgiften vid framställning av stärkelse och sprit slopas.

Som ett led i den pågående rationaliseringen av brännerinäringen har förutsatts att betalningsansvaret för det lån på ca 2,3 milj. kr. för vilket Gärdbränneriet, ekonomisk förening, häftar i skuld hos Lantbruksnäringsringarnas Primärkredit AB skall övertas av regleringsföreningen Stärkelse- och bränneriintressenter. Jordbruksnämnden hemställer att den bemyndigas att meddela regleringsföreningen direktiv i enlighet härmed.

### Mjolk och mejeriprodukter

Med hänsyn till de förhållanden och bedömningar som har redovisats tidigare föreslår nämnden att regleringen på mjölk- och mejeriom-

rådet bör syfta till en höjning av producentpriset (avräkningspriset) på mjölk med 10 öre per kg under regleringsåret 1971/72 och med ytterligare 3 resp. 2 öre per kg under de två följande regleringsåren. Höjningen av avräkningspriset under regleringsåret 1971/72 bör bli möjlig genom ökade marknadsintäkter (främst genom höjningar av övre prisgränsen för konsumtionsmjölk och av gränsskyddet) och nytillskott av regleringsmedel.

De ökade marknadsintäkterna beräknas på följande sätt:

|                                                            | Öre<br>per kg | Milj. kr.    |
|------------------------------------------------------------|---------------|--------------|
| Konsumtionsmjölk (K-mjölk) utom i nedanstående områden     | 12            | 161,5        |
| K-mjölk i Södermanland, Örebro läns landsbygd och Bohuslän | 12,5          |              |
| K-mjölk i södra Sverige i övrigt                           | 13,0          |              |
| Grädde                                                     | 30            | 15,9         |
| Ost                                                        | 30            | 18,0         |
| Mjölkpulver                                                | 40            | 10,4         |
| Smör                                                       | 40            | 18,0         |
| Industri mjölk                                             | 8             | 2,1          |
| Mjölk utanför mejeri                                       |               | 9            |
|                                                            |               | <b>234,9</b> |

Föreningen för mejeriprodukter tilldelas under innevarande regleringsår av införselavgifter inom den s. k. fördelningsplanen ett belopp på 87 milj. kr., varav 6 milj. kr. för mjölkavkastningskontrollen. För höjningen av avräkningspriset behövs ett nytillskott av sådana regleringsmedel på 71 milj. kr. Vidare förutsätter nämnden att nuvarande belopp av regleringsmedel för subventionering av priset på konsumtionsmjölk, 25 milj. kr., kvarstår. I kalkylen för regleringsåret 1971/72 ingår även det belopp på preliminärt 20 milj. kr., som utgör ersättning för jordbrukets förluster på mejeriprodukter till följd av prisstoppet för tiden januari—juni år 1971 och som inte beräknas bli utbetalat innevarande regleringsår. Nämnden räknar med att det fasta prisläge som sedan hösten år 1970 föreligger för ost och magert mjölkpulver på den internationella marknaden kommer att bestå även under regleringsåret 1971/72. Det innebär att de inhemska priserna kan höjas utan någon ändring av gränsskyddet när det nuvarande prisstoppet upphör att gälla.

Nämnden förutsätter att samma belopp av regleringsmedel står till förfogande under regleringsåren 1972/73 och 1973/74 som under år 1971/72. Nämnden förutsätter att höjningarna av producentpriset under regleringsåren 1972/73 och 1973/74 möjliggörs genom höjningar av produktpriserna. Likaså förutsätts att regleringsekonomin genom höjningar av produktpriserna tillförs medel som motsvarar det belopp på preliminärt 20 milj. kr. som under regleringsåret 1971/72 utbetalas som ersättning för jordbrukets förluster till följd av prisstoppet. Förslag om

hur dessa prishöjningar skall fördelas på olika produkter kommer i sinom tid att avgas till Kungl. Maj:t av jordbruksnämnden efter överläggningar med de båda delegationerna. Om det tidigare nämnda fasta prisläget för ost och magert mjölkpulver inte skulle bestå under regleringsåren 1972/73 och 1973/74 föreslår nämnden att jordbruket skall kompenseras för detta i anslutning till de justeringar av gränsskyddet som enligt nämndens förslag bör ske vid halvårsskiftena.

Vid beräkningarna av producentprisets utveckling under de tre regleringsåren har jordbruksnämnden utgått från en invägningsvolym av 2 700 milj. kg mjölk.

För konsumtionsmjölk och skummjölk föreslår nämnden en höjning av införselavgiften med 12 öre per liter. För grädde, smör, ost och mjölkpulver föreslår nämnden lika stora höjningar av införselavgiften som de föreslagna prishöjningarna. Prisgränser, mittpriser och införselavgifter kommer i enlighet härmed att bli följande från och med den 1 juli 1971 (öre per kg).

|                        | Övre<br>prisgräns | Mittpris | Nedre<br>prisgräns | Införsel-<br>avgift |
|------------------------|-------------------|----------|--------------------|---------------------|
| Smör                   | 961               | 807      | 784                | 450 (308)           |
| Smältost               |                   |          |                    | 158                 |
| Annan ost, utom mesost | 814               | 738      | 662                | 260                 |
| Mjölkpulver, magert    | 443               | 388      | 333                | 288                 |
| ”            annat     | 662               | 588      | 514                | 318                 |

Nämnden förutsätter att de intäkter som mejerierna beräknas få genom de föreslagna prishöjningarna på mjölk och ost kan utjämnas genom höjda tillverknings- och försäljningsavgifter. Jordbruksnämnden bör ha möjlighet att justera utjämningsavgifterna med hänsyn till såväl ändrat kostnadsläge inom mejeriindustrin som avvikelser i förhållande till det förutsatta prisläget.

Nämnden förutsätter att partipriserna på olika slag av mjölk med undantag för skummjölk, som försäljs till livsmedelsindustrin, stiger med 12 öre per liter fr. o. m. den 1 juli 1971. Härutöver höjs priset i huvuddelen av Götaland samt i vissa områden i Svealand med ytterligare 0,5 till 1 öre per liter. För industrimjölk höjs priset med 8 öre per liter. För att möjliggöra dessa prishöjningar sker motsvarande höjningar av övre prisgränserna för konsumtionsmjölk resp. skummjölk. I samband härmed bör definitionerna för prisgränserna ändras.

F. n. finns för varje mejeriområde en övre prisgräns för konsumtionsmjölk som har standardiserats till 3 % fetthalt (standardmjölk). Den övre prisgränsen för skummjölk är lika i hela landet. För övriga slag av mjölk som lättnmjölk och mjölk som standardiserats till annan fetthalt än 3 % samt för olika slag av syrade produkter är prisbildningen helt fri. I praktiken har emellertid priserna anpassats till priserna för de produkter för vilka prisgränser finns fastställda.

Prisgränserna avser oförpackad mjölk. Jordbruksnämnden fastställer med vilka belopp förpackningstillägg skall utgå. I juni år 1968 fastställdes tilläggen till följande belopp (öre per förpackning).

|         | Tetra Pak | Tetra Brik | Pure Pak |
|---------|-----------|------------|----------|
| 1 liter | 9         | 13         | 13,5     |
| 2 liter |           | 24         | 24       |

För förpackningar mindre än 1 liter är prisbildningen fri.

Fr. o. m. den 1 juli 1969 får mejeriindustrin ta ut ett särskilt tillägg för mjölk som transporteras i plåtflaskor till allmänna inrättningar, näringsställen m. m. I praktiken sker därför inte någon försäljning från mejeri till det pris som anges som övre prisgräns.

Sedan år 1958 tar mejerierna ut en leveransavgift vid försäljning av mjölk och grädde. Avgifterna som utgår med följande belopp per leverans har godkänts av jordbruksnämnden.

|                   |           |
|-------------------|-----------|
| Stockholmsområdet | 2, 80 kr. |
| Göteborgsområdet  | 2, 65 "   |
| Övriga landet     | 2, 10 "   |

Svenska mejeriernas riksförening har träffat överenskommelse med handelns organisationer om att leveransavgiftssystemet skall läggas om. Leveransavgifterna föreslås utgå med följande belopp.

|                   |           |
|-------------------|-----------|
| Stockholmsområdet | 3, 40 kr. |
| Göteborgsområdet  | 3, 20 "   |
| Övriga landet     | 2, 55 "   |

Enligt 1967 års riksdagsbeslut får jordbruksnämnden medge sådana mindre jämkningar av den övre prisgränsen för konsumtions- och skum-mjölk som behövs för att genomföra rationaliseringar, som leder till lägre distributionskostnader. Detta har i praktiken tillämpats så att den övre prisgränsen för brikförpackad mjölk, efter ansökan i varje särskilt fall, har fått höjas med 0,8 öre per liter vid distribution i för storbutiker avpassat material, såsom rullpallar och s. k. wellpapptåg. Överenskommelse har varje gång träffats med handelns organisationer om att den medgivna höjningen inte skall leda till en höjning av detaljhandelspriserna. Eftersom prisbildningen för mjölk i princip är fri i detaljhandeln får emellertid en sådan överenskommelse endast temporär effekt.

Jordbruksnämnden föreslår att övre prisgränsen för mjölk från den 1 juli 1971 skall avse förpackad mjölk i 1-liters förpackning. Därvid skall för varje mejeri gälla en övre prisgräns för 3-procentig mjölk resp. skummjölk, som motsvarar nuvarande högsta tillåtna pris på förpackad mjölk i 1-liters förpackning med tillägg för de prishöjningar som skall ske den 1 juli 1971. Om ett mejeri har olika pris i olika distributionsområden, avser prisgränsen dessa priser. Om mejeri läggs ned eller distributionsförhållandena ändras, skall detta inte utan särskilt godkännande av jordbruksnämnden få föranleda sådana höjningar av mjölkpriset att prisgränserna överskrids.

Om mejeri övergår till annan form av 1-liters förpackning skall den gällande övre prisgränsen höjas enligt följande.

Vid övergång

|                                               |     |                     |
|-----------------------------------------------|-----|---------------------|
| från Tetra Pak till Tetra Brik                | 4   | öre per förpackning |
| från Tetra Pak till Pure Pak eller Tetra Rex  | 4,5 | "                   |
| från Tetra Brik till Pure Pak eller Tetra Rex | 0,5 | "                   |

Nämnden föreslår vidare att utöver övre prisgränsen leveransavgifter skall få tas ut i enlighet med den tidigare nämnda överenskommelsen samt att redan godkända distributionstillägg för s. k. storförpackningsmaterial i fortsättningen får tas ut och att mejerier får införa sådant tillägg med t. v. högst 0,8 öre per liter utan att träffa överenskomelse med handeln om oförändrade marginaler.

Ett mejeriföretag, som överskrider fastställd prisgräns, skall vidkännas ett avdrag på det belopp, som mejeriföretaget uppbär i mjölkpristillägg eller utjämningsbidrag, av samma storlek som den merintäkt mejeriet har erhållit genom prisöverskridandet.

Under innevarande regleringsår har Föreningen för mejeriprodukter importerat vissa kvantiteter magert mjölkpulver avsedda att ersätta s. k. återtagsleveranser av skummjolk till mjölkproducenterna. Hösten år 1970 visade det sig nödvändigt att genom olika åtgärder använda tillgänglig flytande skummjolk för att trygga olika humana konsumtionsändamål. Genom transporter av skummjolk från överskotts- till underskottsområden har den inhemska osttillverkningen kunnat hållas uppe i full utsträckning under lågproduktionsperioden, vilket annars inte skulle ha varit möjligt. Vidare har tillverkningen av mjölkpulver för den livsmedelsindustri som kräver nytillverkat mjölkpulver kunnat tillgodoses. Jordbruksnämnden har på framställning befriat Föreningen för mejeriprodukter från skyldighet att erlagga införselavgift för den företagna importen av fodermjölkpulver. De vinster som föreningen härigenom har gjort har i stort sett motsvarat de extra transport- och hanteringskostnader som förflyttningar av skummjölken mellan olika områden har medfört.

En viss import av fodertormjolk kommer förmodligen att bli nödvändig även under de närmast kommande åren. Föreningen för mejeriprodukter bör även i fortsättningen kunna importera sådant mjölkpulver, som ersätter återtag av flytande skummjolk till mjölkproducenterna, utan att erlagga införselavgift.

Härutöver kan en viss kompletteringsimport för andra foderändamål behövas. En sådan import är förmodligen inte möjlig att företa om inte införselavgiften helt eller delvis bortfaller. Nämnden ämnar därför införa en rörlig införselavgift för magert mjölkpulver som denaturerats så att det inte kan användas för humant bruk. Inflytande införselavgifter förutsätts få samma karaktär som övriga foderinförselavgifter. Åtgärden bör inte få sådana konsekvenser att den rubbar principerna

för mjölkpulverregleringen som tas upp senare. Införselavgiftens höjd bör därför regleras med hänsyn till behovet av import, gällande världsmarknadspriser och den inhemska notering på fodermjölkpulver som AB Scandmilk tillämpar.

I huvudsaklig anslutning till vad 1969 års mjölkpriskommitté har anfört beträffande den mjölkpulverreglering, som mejeriindustrin nu upprätthåller, bör jordbruksnämnden få utöva tillsyn över regleringsverksamheten i AB Scandmilk. Arrangemanget är tänkt att äga bestånd t. v. Om det skulle visa sig att regleringen inte handhas på avsett sätt bör frågan om den fortsatta regleringen tas upp till ny behandling.

För att utjämna den merintäkt för skummjolk, som margarinosttillverkare nu erhåller i förhållande till hårdosttillverkning, föreslår nämnden att en utjämningsavgift införs för skummjolk till *margarinosttillverkning* med ett så stort belopp att det nuvarande merutbytet för margarinost i förhållande till hårdost i princip reduceras till hälften. Nämnden förutsätter att avgiften inte tas till intäkt för att höja priset på skummjolk till de två utanför mejeriindustrin stående margarinosttillverkarna och att skummjölksleveranserna till dessa bibehålls på nuvarande nivå. Om partipriset på hårdost ändras så att det påverkar priset på margarinost bör tillverkningsavgiften för margarinost kunna justeras.

I övrigt föreslår nämnden att *yoghurt, försatt med aromämne eller frukt* (ur tulltaxenr 21.07), beläggs med samma införsel- och kompensationsavgift som youghurt som hänförs till tulltaxenr 04.01 samt att sådana *återstoder från mjölksockerframställning* (s. k. vassleavsving och liknande) som hänförs till tulltaxenr 23.03 beläggs med samma införselavgift som vasslepulver som hänförs till tulltaxenr 04.02.

Nämnden föreslår att nuvarande avgiftssystem för s. k. *imiterade mjölkprodukter* blir bestående även under den nya regleringsperioden. I fråga om avgiftsbeläggningen för *sojaprotein* från den 1 juli 1972 återkommer nämnden sedan klarhet har vunnits angående de förutsättningar som kan följa av den nya livsmedelslagstiftningen.

## Kött och fläsk

Nämnden föreslår att införselavgifterna för *kött* av nötkreatur, häst, kalv, får och lamm höjs med 30 öre per kg den 1 juli 1971. För *fläsk* föreslås en höjning av införselavgiften med 10 öre per kg den 1 juli 1971 och med ytterligare 5 öre per kg den 1 juli 1972.

Utvecklingen på den internationella marknaden har medfört att det svenska genomsnittspriset på kalvkött sedan mitten av oktober år 1967 endast under ca en månad legat under mittpriset. Priset har vid flera tillfällen legat i övre buffertzonen, i vissa fall alldeles i närheten av övre prisgränsen. Jordbruksnämnden föreslår därför, att prisgränserna för *kalvkött* ändras med 50 öre per kg utöver den justering som betingas

av införselavgiftshöjningen. I följande tabell anges de prisgränser och mittpriser som förutsätts gälla fr. o. m. den 1 juli 1971 (öre per kg).

|                   | Nedre<br>prisgräns | Mitt-<br>pris | Övre<br>prisgräns |
|-------------------|--------------------|---------------|-------------------|
| Nöt- och hästkött | 688                | 791           | 894               |
| Kalvkött          | 795                | 935           | 1 075             |
| Får- och lammkött | 599                | 703           | 807               |
| Fläsk             | 517                | 598           | 679               |

Under överläggningarna har bl. a. diskuterats en ändring av omräkningsfaktorerna för styckat kött och fläsk. Frågan har inte kunnat lösas. Det har emellertid förutsatts att frågan skall kunna aktualiseras under treårsperioden och att hinder inte föreligger att genomföra de justeringar om vilka man då kan enas.

Nuvarande statliga pristillägg om 2 kr. 10 öre per kg för *får- och lammkött* förutsätter nämnden skall utgå oförändrat under regleringsperioden till en beräknad kostnad av ca 8 milj. kr. per år. Likaledes förutsätter nämnden att nuvarande regler för överföring till Svensk spannmålshandel och disposition inom Svensk kötthandel av slaktdjursavgifter för svin skall gälla i oförändrad form.

Jordbruksnämnden har funnit att de regler som f. n. tillämpas när priset på kött och fläsk befinner sig i någon av buffertzonererna bör modifieras. När priset ligger mycket nära övre eller nedre prisgränsen, skall nämnden få pröva frågan om justering av införselavgiften på samma sätt som när gränsen har passerats. Prövningen skall ske med hänsyn till föreliggande behov att begränsa eller underlätta en import. Regeln bör tillämpas även för får- och lammkött, för vilka systemet med buffertzoner inte tillämpas.

Trots att den inhemska produktionen överstiger konsumtionen, förekommer en betydande import av såväl nötkött som fläsk. Ostyckade djurkroppar importeras dels vid tillfälliga bristsituationer, dels när den inhemska prisnivån inte har hunnit anpassa sig till s. k. lågprisutbud på den internationella marknaden. Det senare förhållandet gäller i viss mån även för styckat kött och fläsk. Den viktigaste anledningen till importen av dessa varor är emellertid att behovet av vissa styckningsdetaljer, som är särskilt efterfrågade på den svenska marknaden, måste fyllas ut.

Importen föranleder givetvis en motsvarande ökning av exportvolymen och höjda kostnader för föreningen Svensk kötthandel. Föreningen har begärt att införselavgifter vid utbytesimport av kött och fläsk ställs till föreningens förfogande i huvudsak enligt det system som f. n. tillämpas för Svensk spannmålshandel. Jordbrukets förhandlingsdelegation har likaledes begärt att jordbruket under den kommande regleringsperioden automatiskt skall tillföras införselavgiftsmedel som härrör från ökning av import som leder till motsvarande export av olika jordbruksprodukter.

Jordbruksnämnden som har funnit att förhandlingsdelegationens framställning närmast har aktualitet på kött- och fläskområdet avser att söka utarbeta ett system för kompensation för ökad s. k. utbytesexport av kött och fläsk, om möjligt fr. o. m. den 1 juli 1971. Nämnden förutsätter att föreningen Svensk kötthandel i så fall skall få tillföras medel utanför fördelningsplanen.

#### Ägg och äggprodukter m. m.

Nämnden föreslår att införselavgiften för ägg höjs med 10 öre per kg den 1 juli 1971 och med ytterligare 5 öre per kg den 1 juli 1972. Höjningarna motsvarar i stort sett de höjningar av fodersädspriserna som förutsätts komma till stånd.

I enlighet med vad som tidigare har tillämpats bör införselavgifterna för äggprodukter av olika slag justeras procentuellt lika mycket som införselavgiften för ägg i skal. Härutöver bör införselavgiften för flytande äggula, för vilken avgiften hittills utgått med lägre belopp än som har varit motiverat av gränsskyddet för ägg och övriga äggprodukter, höjas med ytterligare 1 kr. 10 öre per kg den 1 juli 1971.

Nämnden föreslår fortsatt stöd av regleringsmedel till kvalitetsarbetet för ägg med 4,5 milj. kr. per år.

Nämnden föreslår att införselavgifterna för hela kroppar av *fjäderfäkött* utgår med oförändrade belopp. För styckat benfritt okokt fjäderfäkött som hänförs till tulltaxenummer 02.02 utgör den s. k. omräkningsfaktorn nu 1,4. Den är lägre än vad utbytet av rent kött motiverar. Nämnden föreslår därför att en höjning av införselavgiften för dessa produkter, som grundas på en omräkningsfaktor av 1,7, kommer till stånd fr. o. m. den 1 juli 1971.

För kokt fjäderfäkött som hänförs till tulltaxenummer 16.02 och som inte importeras i hermetiskt slutna kärl (bl. a. kalkonrulle) ändrades införselavgiften senast den 1 juli 1970 i samband med övergång till avgiftsberäkning efter nettovikt för köttkonserver. Avgiften för kokt fjäderfäkött är sedan dess lika med avgiften för vissa blandade köttvaror och står i en viss relation till avgifterna för nötkött och fläsk. Avgiftskonstruktionen måste emellertid betraktas som tekniskt mindre lämplig och nämnden föreslår därför att avgiften i fortsättningen sätts i relation till helt kalkonkött med en omräkningsfaktor av 2,0. Införselavgifterna för olika slag av fjäderfäkött, när priset befinner sig mellan prisgränserna, föreslås utgå med följande belopp fr. o. m. den 1 juli 1971 (öre per kg).

#### Slaktat fjäderfä:

tulltaxenummer 02.02

|                |               |
|----------------|---------------|
| hela kroppar   | 289 oförändr. |
| styckade delar | 491           |

Behandlat fjäderfäkött:

|                      |     |
|----------------------|-----|
| tulltaxenummer 16.02 | 578 |
|----------------------|-----|

**Användning av införsel- och regleringsavgiftsmedel m. m.**

*Användningen av införselavgiftsmedel för regleringsåren 1969/70 och 1970/71.* Jordbruksnämnden redovisar dels uppburna införselavgiftsmedel m. m. för regleringsåret 1969/70 med undantag av införselavgifter för sockerregleringsvaror, dels beräkningar av avgiftsuppbörden för regleringsåret 1970/71. Beräkningarna bygger på de avgiftssatser som hittills har gällt under detta regleringsår.

I en preliminär beräkning för regleringsåret 1970/71 uppskattade jordbruksnämnden totalsumman av införselavgiftsmedel m. m. för andra jordbruksprodukter än socker till ca 369 milj. kr., varav inte fullt 86 milj. kr. hänfördes till fodermedelsavgifter. Jämfört med dessa uppskattningar visar de reviderade beräkningarna en minskning av inkomsten från 369 milj. kr. till 362,8 milj. kr. Minskningen är helt att hänföra till en beräknad minskning av fodermedelsavgifterna från tidigare angivna 86 milj. kr. till ca 70 milj. kr.

Den huvudsakliga medelsdispositionen för regleringsåren 1969/70 och 1970/71 har av jordbruksnämnden redovisats i en särskild tabell.

För användningen av införselavgiftsmedel m. m. med undantag av medel, som inflyter för varor under sockerregleringen, gäller för regleringsåret 1970/71 att medlen intill ett sammanlagt belopp av 244,3 milj. kr. i mån av behov förs över till de olika regleringsföreningarna på jordbrukets område. Definitiv fördelningsplan kan fastställas först efter utgången av regleringsåret 1970/71, då de verkliga införselavgifterna för fodermedel är kända.

Jordbruksnämnden har bemyndigats att under regleringsåret 1970/71 besluta om att av införselavgiftsmedel som inflyter inom fördelningsplanen och av andra regleringsmedel använda högst 3,5 milj. kr. för upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete och ett belopp av 2 milj. kr. för stöd åt vallfröodlingen. Vidare får av medel inom fördelningsplanen användas 6 milj. kr. för mjölkavkastningskontroll, 1 milj. kr. för svin-kontroll och 0,6 milj. kr. för köttdjurskontroll.

Utanför fördelningsplanen skall liksom hittills föreningen Svensk spannmålshandel tillföras införselavgifter för sådan brödsäd som importeras i utbyte mot inhemsk brödsäd, som exporteras till följd av kvalitativa brister eller måste användas till foder.

Beträffande användningen av införselavgiftsmedel i övrigt som inflyter för regleringsåret 1970/71 gäller enligt beslut vid 1970 års riksdag (prop. 1970: 67, JoU 1970: 28, rskr 1970: 237) och Kungl. Maj:ts beslut i anledning därav att nämnden får använda dels 25 milj. kr. för att sänka partipriset på konsumtionsmjölk, dels 20 milj. kr. till Föreningens för mejeriprodukter prisreglerande verksamhet, dels 1 milj. kr. till Sveriges potatisodlares riksförbund för åtgärder för att effektivisera matpo-

|                                                                                           | 1969/70   | 1970/71<br>prel. |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|------------------|
|                                                                                           | 1 000 kr. | 1 000 kr.        |
| <i>Inkomster</i>                                                                          |           |                  |
| Från föregående regleringsår kvarstående införselavgifter och räntor                      | 46 704    | 39 330           |
| Under regleringsåret inbetalda införselavgifter                                           | 383 873   | 362 776          |
| Vissa ränteinkomster                                                                      | 1 784     | 1 700            |
| Summa inkomster                                                                           | 432 361   | 403 806          |
| <i>Utgifter</i>                                                                           |           |                  |
| a) Av medel inom resp. regleringsårs fördelningsplan                                      |           |                  |
| Svensk spannmålshandel                                                                    | 50 000    | 48 000           |
| Stärkelse- och bränneriintressenter                                                       | 9 500     | 9 500            |
| Sveriges oljeväxtintressenter                                                             | 61 000    | 61 300           |
| Föreningen för mejeriprodukter                                                            | 75 000    | 87 000           |
| Svensk kötthandel                                                                         | 49 213    | 17 000           |
| Svensk ägghandel                                                                          | 19 400    | 15 000           |
| Fortsatt utveckling av odlingen av s. k. konservväxter m. m.                              | 750       |                  |
| Stöd åt odlingen av utsädespotatis                                                        | 200       |                  |
| Stöd åt aveln av varmlodiga hästar                                                        | 55        |                  |
| Till fond för utvecklingsarbete och försöksverksamhet rörande inhemskt proteinfoder m. m. | 2 500     |                  |
| Upplysnings- och utvecklingsarbete                                                        |           | 3 500            |
| Reserv till jordbruksnämndens förfogande                                                  | 6 801     | 3 000            |
| Summa                                                                                     | 274 419   | 244 300          |
| b) Av under resp. regleringsår utanför fördelningsplanen inflytande medel                 |           |                  |
| För sänkning av partipriset på konsumtionsmjölk                                           | 25 000    | 25 000           |
| Föreningen för mejeriprodukter                                                            | 20 000    | 20 000           |
| Sveriges potatisodlares riksförbund                                                       | 1 000     | 1 000            |
| För stöd åt vallfröodlingen                                                               | 1 000     | 2 000            |
| Prisutjämning på äggalbumin                                                               | 3 968     | 4 000            |
| Prisutjämning på kärnbindemedel                                                           | 456       | 500              |
| Svensk Matpotatiskontroll                                                                 | 175       | 175              |
| Veterinärstyrelsen                                                                        | 174       | 230              |
| Statens jordbruksnämnd för konsumtionsmjölkskontroll                                      | 50        | 50               |
| Prisregleringskassan för fisk                                                             |           | 1 000            |
| Bidrag för avsättning av brödsäd                                                          | 16 171    | 17 050           |
| Pristillägg på fårkött                                                                    | 2 130     |                  |
| Summa                                                                                     | 70 124    | 71 005           |
| c) Av medelsöverskott från tidigare regleringsår                                          |           |                  |
| Föreningen för mejeriprodukter                                                            | 12 000    |                  |
| Utbetalning till Danmark                                                                  | 27 000    | 27 500           |
| Sektionen för jordbruksforskning inom statens råd för skogs- och jordbruksforskning       | 5 000     |                  |
| Pristillägg på fårkött                                                                    | 4 488     | 7 000            |
| Summa                                                                                     | 48 488    | 34 500           |
| Summa utgifter                                                                            | 393 031   | 349 805          |
| Saldo vid utgången av regleringsåret                                                      |           |                  |
| På överskottskonto                                                                        | 39 330    | 54 001           |

tatisodlingen m. m., dels 2 milj. kr. för stöd åt vallfröodlingen, dels erforderliga belopp för prisutjämning på torkat och flytande äggalbumin och på kärnbindemedel, dels 175 000 kr. till SMAK för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet, dels högst 30 000 kr. för att täcka veterinärstyrelsens kostnader för importkontroll av animala livsmedel, dels högst 200 000 kr. för att täcka veterinärstyrelsens utgifter för de statliga kostnaderna för pastöriseringskontrollen, dels 50 000 kr. för den kontroll av konsumtionsmjölk som ankommer på jordbruksnämnden.

Enligt riksdagsbeslutet skall vidare av införselavgifter för regleringsåret 1970/71, som inflyter utöver fördelningsplanen, täckas kostnaderna för pristillägg för fårkött under samma år, i den mån de inte kan täckas av införselavgiftsmedel som kvarstår från tidigare år.

Jordbruksnämnden har vidare ålagts att föra över till prisregleringskassan för fisk högst 1 milj. kr. av de fettvaruavgifter, som — efter avdrag för vad som kan beräknas restitueras vid export — inflyter vid härdning av sillolja av inhemsk råvara.

Av odisponerade införselavgiftsmedel som influtit intill den 1 juli 1970, 39,3 milj. kr., har vidare högst 7 milj. kr. reserverats för pristillägg om 2 kr. 10 öre per kg på besiktigad slakt av får och lamm.

*Beräknad storlek och huvudsaklig disposition av införselavgiftsmedlen m. m. för regleringsåren 1971/72, 1972/73 och 1973/74.* De medel, som under regleringsåret 1971/72 beräknas inflyta i form av införselavgifter, uppgår till ca 398 milj. kr. Beräkningarna grundas på de avgifter som enligt jordbruksnämndens förslag normalt skall gälla.

I enlighet med vad som har förordats i det föregående skall under den kommande regleringsperioden Föreningen för mejeriprodukter tillföras ytterligare 71 milj. kr. inom fördelningsplanen. Vidare föreslås att delbeloppet för upplysningsverksamhet och målinriktat utvecklingsarbete skall höjas från nuvarande 3,5 till 5 milj. kr. Av regleringsmedel som tillförs Svensk kötthandel får nu användas för svin- och kött-djurskontroll 1,6 milj. kr. Nämnden föreslår att beloppet höjs till 2 milj. kr. för regleringsåret 1971/72 för att möjliggöra en liknande kontrollverksamhet inom fjäderfäsektorn samt bidrag till svinstamkontrollen. Enligt nämndens förslag skall vidare i samband med den nya matpotatisregleringen regleringsföreningen på området tillföras 5 milj. kr. utöver förut utgående belopp. Fördelningsplanen kommer därför att för regleringsåret 1971/72 preliminärt omfatta  $(174,3 + 70 + 71 + 1,5 + 0,4 + 5 =) 322,2$  milj. kr.

Nämnden förutsätter att liksom f. n. 2 milj. kr. av medel som tillförs föreningen Sveriges oljeväxtintressenter skall få användas för stöd åt vallfröodlingen. Medlen till svinkontroll och kött-djurskontroll och liknande kontrollverksamhet bör inte ingå i beräkningen av medel till Svensk kötthandel utan direkt anvisas av jordbruksnämnden efter förslag av jordbrukets förhandlingsdelegation. Till mjölkavkastningskon-

troll upptas oförändrat 6 milj. kr. Även dessa medel bör anvisas direkt av jordbruksnämnden. Av de medel som inom fördelningsplanen tilldelas Svensk ägghandel avses 4,5 milj. kr. för kvalitetsarbete för ägg i anslutning till runmärkeskontrollen. I likhet med vad som har skett under nu löpande regleringsperiod bör enligt nämndens mening före resp. regleringsårs början en preliminär fördelning mellan de olika regleringsområdena bestämmas. För regleringsåret 1971/72 föreslår nämnden följande fördelning.

|                                                                                     | Preliminär<br>fördelning<br>1971/72<br>Milj. kr. |
|-------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|
| Fördelas till                                                                       |                                                  |
| Svensk spannmålshandel                                                              | 48                                               |
| Stärkelse- och bränneriintressenter (Sveriges potatisintressenter)                  | 15,5                                             |
| Sveriges oljeväxtintressenter                                                       | 47                                               |
| Föreningen för mejeriprodukter                                                      | 152                                              |
| Svensk kötthandel                                                                   | 17                                               |
| Svensk ägghandel                                                                    | 17                                               |
| Upplysnings- och utvecklingsarbete                                                  | 5                                                |
| Mjölkavkastningskontroll                                                            | 6                                                |
| Svin- och köttdjurskontroll m. m.                                                   | 2                                                |
| Reserv till jordbruksnämndens förfogande för fördelning till regleringsföreningarna | 12,7                                             |
|                                                                                     | 322,2                                            |

Jordbruksnämnden får, efter hörande av delegationerna, jämka angivna delbelopp mellan regleringsföreningarna och besluta om fördelning av det till nämndens förfogande stående beloppet.

Vad gäller regleringsmedel utanför fördelningsplanen för regleringsåret 1971/72 föreslås följande. Liksom nu sker bör 25 milj. kr. disponeras för att subventionera priset på konsumtionsmjölk.

I mån av tillgång på medel skall man vidare i enlighet med vad som tidigare har föreslagits få disponera högst 8 milj. kr. för pristillägg på färskött, 15 milj. kr. som engångstillskott till den blivande matpotatisregleringen, 2 milj. kr. för stöd åt vallfröodlingen och 2 milj. kr. till återbäring av den del av priset på inhemskt foder för minkuppfödning, som motsvarar införselavgifterna på vegetabiliska fodermedel.

Till Sveriges potatisodlares riksförbund utgår nu bidrag med 1 milj. kr. till åtgärder för att effektivisera matpotatisodlingen och till Svensk Matpotatiskontroll utgår 175 000 kr. för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet. Dessa bidrag föreslås nu bli höjda till 1,2 milj. kr. resp. 290 000 kr.

Sveriges utsädesförening i Svalöv har gjort framställning om medel för fortsatt finansiering av den potatisförädlingsverksamhet som sedan år 1967 i huvudsak betalats med införselavgiftsmedel som anvisades av 1967 års riksdag. I framställningen anges medelsbehovet för 1972 års verksamhet till 639 000 kr. Med hänsyn till den samlade ränteavkastningen av de senast anvisade medlen föreslår nämnden emellertid att föreningen under regleringsåret 1971/72 tillförs endast 340 000 kr.

Jordbruksnämnden föreslår — i anslutning till yrkande från jordbrukets förhandlingsdelegation och framställning från Avelsföreningen för svenska varmblodiga hästen — att av regleringsmedel utanför fördelningsplanen skall få disponeras ett belopp av 200 000 kr. per år som bidrag till kostnaderna för arméns ackordhästorganisation. Åtgärden motiveras av att man härigenom kan stödja den inhemska aveln och bibehålla en viss dragkraftsreserv.

Framställning har inkommit från veterinärstyrelsen om tilldelning för regleringsåret 1971/72 av införselavgiftsmedel för att täcka styrelsens resp. livsmedelsverkets kostnader för importkontroll av animala livsmedel på 30 000 kr. och för att täcka styrelsens resp. livsmedelsverkets utgifter för pastöriseringskontroll på 175 000 kr. Nämnden har förutsett att även dessa kostnader skall få täckas utanför fördelningsplanen.

Liksom f. n. bör erforderligt belopp få användas för prisutjämning på torkat och flytande äggalbumin och på kärnbindemedel. Vidare tillförs liksom hittills Svensk spannmålshandel införselavgifter för sådan brödsäd som importeras i utbyte mot inhemsk brödsäd, vilken exporteras till följd av kvalitativa brister eller måste användas till foder. I enlighet med vad som har föreslagits i ett tidigare avsnitt skall vidare Svensk kötthandel kunna tillföras införselavgifter för sådan import av kött och fläsk som motsvaras av en beräknad ökning av den s. k. utbytesexporten för samma varor under förutsättning att ett lämpligt system härför kan utarbetas.

Vidare har nämnden förutsett att liksom f. n. av fettvaruavgifter som under året inflyter vid hårdning av sillolja av inhemsk råvara — efter avdrag av beräknade exportrestitutioner — ett belopp av högst 1 milj. kr. skall överföras till prisregleringskassan för fisk.

För regleringsåren 1972/73 och 1973/74 bör enligt nämndens mening för regleringsändamål på jordbrukets område få användas ett i princip oförändrat belopp av 322,2 milj. kr. av införselavgiftsmedel. Beloppets exakta storlek blir även dessa år beroende av de verkliga intäkterna av införselavgifter på fodermedel. Fördelning av beloppet på regleringsföreningarna och eventuellt uppkommande frågor rörande ändringar i medlens användning bör behandlas vid de överläggningar rörande vissa prisregleringsfrågor som förutsätts ske.

Utanför fördelningsplanen bör samma föreskrifter för medelsdisposition gälla som har föreslagits för regleringsåret 1971/72 med undantag för engångsbeloppet på 15 milj. kr. till matpotatisregleringen. Bidraget till utsädesföreningen i Svalöv bör dessutom öka till högst 640 000 kr. per år.

I fråga om användningen under regleringsåret 1971/72 av interna regleringsavgifter och av motsvarande kompensationsavgifter bör gälla samma föreskrifter som f. n. Härvid förutsätter nämnden att bemyndi-

gandena kommer att omfatta även de nya leverans- och arealavgifter som har föreslagits.

Nämnden hemställer, att Kungl. Maj:t vidtar de åtgärder som behövs för att jordbruket skall kunna tillföras medel för att täcka jordbrukets förluster till följd av pristoppet även för tiden efter den 31 december 1970. Jordbruksnämnden har i skrivelse den 26 januari 1971 anfört att förlusterna för tiden september—december år 1970 beräknas uppgå till ca 27 milj. kr. Beräkningarna har utförts av en arbetsgrupp bestående av företrädare för nämndens kansli samt för jordbrukets förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen. Till grund för arbetsgruppens beräkningar ligger bl. a. att i princip endast sådana anspråk på kompensation bör beaktas som motiveras av framställningar till statens pris- och kartellnämnd om höjda stoppriser. Vidare har kompensation endast ansetts böra komma i fråga för uteblivna höjningar av partiprisnivån på s. k. basvaror. Arbetsgruppens beräkningar har godkänts av de båda delegationerna.

## Anslagsframställning för budgetåret 1971/72

### C 2. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område

|                 |             |
|-----------------|-------------|
| 1969/70 Utgift  | 163 212 327 |
| 1970/71 Anslag  | 116 000 000 |
| 1971/72 Förslag | 103 000 000 |

Under anslaget anvisas medel för olika prisreglerande ändamål.

|                                                                            | 1970/71            | Beräknad ändring 1971/72 |                     |
|----------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------------|---------------------|
|                                                                            |                    | Statens jordbruksnämnd   | Dep.chefen          |
| <i>Anslag</i>                                                              |                    |                          |                     |
| Bidrag till föreningen Svensk kötthandel                                   | 25 000 000         | — 25 000 000             | — 25 000 000        |
| Prisutjämning av vissa jordbruksreglerade råvaror till livsmedelsindustrin | 90 000 000         | + 12 000 000             | + 12 000 000        |
| Diverse kostnader                                                          | 500 000            | —                        | + 100 000           |
| Fraktbidrag för fodermedel                                                 | 350 000            | —                        | — 350 000           |
|                                                                            | <b>115 850 000</b> | <b>— 13 000 000</b>      | <b>— 13 250 000</b> |

#### Statens jordbruksnämnd

1. Enligt 1969 års riksdagsbeslut skulle för vart och ett av regleringsåren 1969/70 och 1970/71 budgetmedel till ett belopp av 25 milj. kr. ställas till jordbruksnämndens förfogande för att disponeras som kompensation till föreningen Svensk kötthandel för de extra kostnader som följer av en större årlig minskning av kostammen än 20 000 djur. För regleringsåret 1971/72 skall dylik kompensation inte utgå.

2. Prisutjämningsförfarande tillämpas på råvaror till livsmedelsindustrin i fråga om choklad- och konfektyrvaror, biscuits och wafers, senap, såser och soppor m. m. Prisutjämningsförfarandet administreras av riksskatteverket och jordbruksnämnden. För budgetåret 1971/72 räknar nämnden med ett medelsbehov till prisutjämning på sammanlagt ca 102 milj. kr.

3. Anslagsposten förutsätts liksom tidigare få disponeras för sådana oförutsedda utgifter, som mera direkt kan föranledas av den prisreglerande verksamheten. Vidare bör posten alltså få användas för att bestrida extra kostnader för skördeuppskattning och administration i samband med det permanenta skördeskadeskyddet.

4. Nämnden har beräknat kostnaden för fraktbidrag för fodermedel till vissa mera avlägset liggande delar av Norrland till oförändrat belopp på 350 000 kr.

## Departementschefen

I det föregående har jag redovisat de förslag statens jordbruksnämnd har lagt fram för prissättningen av jordbrukets produkter — med undantag för socker och sockerbetor — för de tre regleringsåren 1971/72, 1972/73 och 1973/74. Förslagen har utformats efter överläggningar med konsumentdelegationen och jordbrukets förhandlingsdelegation och har även biträttats av den sistnämnda delegationen.

Enligt min uppfattning ligger förslagen i allt väsentligt i linje med de principer för prissättningen och prisregleringens allmänna utformning som riksdagen fastställde år 1967. Jag har vid den prövning av förslagen som jag närmare redovisar i det följande funnit, att förslagen bör utgöra grundval för prisregleringen under den angivna treårsperioden.

Kännetecknande för utvecklingen av jordbruksproduktionen under senare år har varit dels utslaktningen av mjölkkor och den därav följande minskningen av mjölkproduktionen, dels den långsamma minskningen av åkerarealen och de därav följande stora spannmålsöverskotten. Denna bristande balans i produktionsutvecklingen förklaras av skillnader både i fråga om lönsamhet och bundenhet i produktionen av mjölk resp. spannmål.

I fråga om lönsamheten inom mjölkproduktionen konstaterade 1968 års jordbrukspriskommitté att denna var låg, men på grund av den dåvarande produktionens storlek var möjligheterna att förbättra avräkningspriset till jordbrukarna mycket begränsade regleringsåret 1969/70. I samband med justeringen av jordbrukspriserna för regleringsåret 1970/71 till följd av utvecklingen av den allmänna prisnivån tillfördes jordbruket preliminärt ca 318 milj. kr. Denna justering av priserna, om-

fördelning av regleringsmedel och bortfall av mindre lönsam smör-export har medfört att det kommer att vara möjligt att höja avräkningspriset till jordbrukarna med 5—6 öre per kg mjölk under innevarande regleringsår.

Lönsamheten inom mjölkproduktionen är emellertid särskilt vid uppbyggnad av nya djurbesättningar fortfarande otillfredsställande. Det är dessutom viktigt att uppmärksamma att ca en tredjedel av mjölkproduktionen fortfarande kommer från besättningar på högst 9 kor vid i de flesta fall små brukningsenheter. Större delen av dessa besättningar kan väntas försvinna under 1970-talet, bl. a. på grund av den höga genomsnittsåldern hos brukarna. Det är inte realistiskt att räkna med en nyrekrytering av brukare till de små enheterna.

För att bryta den nedåtgående trenden i utvecklingen av mjölkproduktionen bör därför avräkningspriset på mjölk till jordbrukarna höjas väsentligt. Den kraftiga höjning av avräkningspriset på mjölk den 1 juli 1971, som blir möjlig genom de föreslagna höjningarna av partipriserna på mejeriprodukter men också genom ytterligare tillskott av regleringsmedel, kommer att avsevärt förbättra lönsamheten inom mjölkproduktionen. Höjningen den 1 juli 1971 och de successiva höjningarna den 1 juli 1972 och den 1 juli 1973 bör ge producenterna en viss trygghet i planeringen. Höjningarna bör också innebära att avvecklingen av mindre besättningar i en del fall skjuts upp.

Den avsedda prisförbättringen kommer givetvis att innebära en stimulans för mjölkproduktionen. Det kan emellertid finnas anledning att även pröva andra vägar att stimulera denna produktion. Enligt min mening bör i syfte att begränsa nedgången av mjölkproduktionen göras en översyn av rationaliseringsstödet för att möjliggöra att stöd övergångsvis skall kunna utgå även till jordbruk med begränsade utvecklingsmöjligheter. Jag avser att återkomma till Kungl. Maj:t med förslag till uppdrag åt lantbruksstyrelsen att utreda och lägga fram förslag till de ändringar i nuvarande föreskrifter för rationaliseringsstödet som kan behövas för detta ändamål. För att underlätta rationaliseringsåtgärder inom jordbruket är avsikten att lånemöjligheterna för jordbruket skall förbättras genom en vidgad ram för hypotekslån till jordbruksnäringen.

Betydligt mindre höjningar av producentpriserna på övriga produkter har föreslagits av jordbruksnämnden. Jag har inte något att erinra här emot. Mot bakgrund av de senaste årens produktionsutveckling för andra produkter än mjölk anser även jag att en viss försiktighet fortfarande måste iaktas med prishöjningar.

Förslaget till prisreglering beräknas för treårsperioden successivt tillföra jordbruket en intäktsförstärkning på sammanlagt 637 milj. kr. Av intäktsförstärkningen hänför sig ca 86 milj. kr. till ökat ianspråktagande av införselavgiftsmedel, vilket begränsar prishöjningarna för konsumenterna.

Förslagen innebär med undantag för mjölk och mejeriprodukter relativt små prishöjningar för konsumenterna samtidigt som de bör kunna ge jordbrukarna möjligheter att genom produktivetsförbättringar och utbyggnad av mjölkproduktionen få en tillfredsställande inkomstutveckling. Prishöjningarna den 1 juli i år innebär att konsumentprisindex ökar med ca 0,5 %.

Jag övergår här efter till att behandla jordbruksnämndens förslag till prisregleringens allmänna utformning för den föreslagna treårsperioden.

Jag begränsar mig därvid till att redogöra för förslagens huvuddrag och hänvisar i övrigt till den föregående redovisningen.

Jordbruksnämndens förslag rörande *prisregleringens allmänna utformning* innebär bl. a. att några ändringar i tillämpningen av nuvarande principer med mittpriser och prisgränser samt inom prisgränserna fasta införselavgifter för vissa viktigare varor inte skall ske. De normalinförselavgifter som nu gäller föreslås vidare bli överförda till den nya regleringsperioden, i den mån inte annat på särskilda punkter framgår av det följande.

Justeringar av mittpriser, prisgränser och införselavgifter föreslås — förutom den 1 juli 1971 — ske i fråga om vissa varor även den 1 juli 1972 och den 1 juli 1973.

Ytterligare justeringar föreslås ske halvårsvis med början den 1 januari 1972 till följd av utvecklingen av den allmänna prisnivån i huvudsaklig överensstämmelse med vad som har gällt under nu löpande regleringsperiod. Jordbruksnämnden föreslår att de totalbelopp, som kommer att tillföras jordbruket till följd av den allmänna prisutvecklingen, fördelas mellan de olika varuslagen med hänsyn till bl. a. önskemål om produktionens utveckling och inriktning, rationaliseringsutvecklingen i jordbruket samt prisutvecklingen inom EEC. Fördelningen på olika varuslag bör så långt möjligt ske på sådant sätt att jordbruket bedöms erhålla avsedd inkomstförstärkning. Huvudparten av de totalbelopp, som skall tillföras jordbruket i samband med justeringarna, bör om möjligt läggas på mjölk och kött.

Jordbruksnämndens förslag rörande prisregleringens allmänna utformning för den angivna regleringsperioden kan jag tillstyrka. Om förutsättningarna för utrikeshandeln ändras väsentligt, bör det ankomma på statens jordbruksnämnd att lägga fram förslag till erforderliga åtgärder för att syftet med det nu framlagda prisregleringsförslaget skall uppfyllas. Likaså bör den nuvarande utfästelsen om prövning av gottgörelse till följd av inverkan av EFTA-överenskommelser få kvarstå och även gälla åtgärder inom ramen för ett eventuellt närmare nordiskt samarbete.

Jordbruksnämnden bör efter överläggningar med jordbrukets förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen till Kungl. Maj:t kom-

ma in med förslag till fördelning av de totalbelopp, som skall tillföras jordbruket, och till de justeringar av prisnivån som krävs. Frågan om ändringar i jordbruksprisregleringen bör liksom tidigare föreläggas riksdagen en gång per år.

Jag övergår nu till att behandla jordbruksnämndens förslag för olika varuområden. I fråga om förslagen till avgifter fordras inte beslut av riksdagen i det enskilda fallet. Redovisningen är emellertid nödvändig för bedömningen av prisregleringsförslaget i dess helhet.

Vad gäller *spannmål, fodermedel m. m.* har trots det senaste årets stora skörd inlösenpriserna på *brödsäd* kunnat behållas genom ökning av förmalningsavgifterna. En förbättring av spannmålsregleringens ekonomi har skett genom minskningar av kostnaderna för de överskott, som måste avsättas på världsmarknaden, på grund av ökning av exportpriserna år 1970.

Jordbruksnämnden föreslår att de definitiva inlösenpriserna också skall kunna sättas högre än de preliminära priserna med hänsyn till skördeutfall och exportpriser. Motsvarande sänkning av förmalningsavgifterna skall därvid göras. Jordbruksnämnden föreslår vidare att det system med preliminära och definitiva inlösenpriser som nu tillämpas för *brödsäd* införs även för *fodersäd*.

Jordbruksnämndens förslag till priser för *brödsäd* och *fodersäd* innebär i övrigt följande. De preliminära inlösenpriserna föreslås öka med 2 kr. per dt för 1971 års skörd och med ytterligare 1 kr. per dt för 1972 års skörd. I syfte att tillföra medel till spannmålsregleringen föreslås att förmalningsavgiften höjs med 1,50 kr. per dt den 1 juli 1971.

Jag tillstyrker nämndens förslag rörande spannmålsregleringen. Jag har inte något att erinra mot nämndens förslag om att en speciell införselavgift införs för fodervete. Jag biträder vidare förslaget att import förbjuds av foderblandningar, som innehåller specialämnen som inte är tillåtna i Sverige. Förslag till lag om ändring av förordningen (1961: 381) om tillverkning av och handel med fodermedel m. m. har upprättats inom jordbruksdepartementet.

Jordbruksnämnden föreslår vidare att tullen på *makaroner och spaghetti* höjs från 60 kr. per 100 kg till 85 kr. per 100 kg. Vid den senaste ändringen av tullen för dessa varor underströks det (prop. 1967: 92, BeU 1967: 47, rskr 1967: 239) att gränsskyddet fastställts med hänsyn till prisregleringen inom landet på råvarorna. Enligt jordbruksnämndens beräkningar kommer de sedan år 1967 vidtagna samt de nu förordade ändringarna i prisregleringen att medföra en skillnad mellan avgifterna på råvarorna och tullen på färdigvarorna som närmar sig 25 kr. per 100 kg. Efter samråd med chefen för finansdepartementet förordar jag att den föreslagna tullhöjningen vidtas den 1 juli 1971. Förslag till förordning om ändring i tulltaxan (1968: 25) har upprättats inom finansdepartementet i anslutning till detta ärende.

I fråga om *fettvaruregleringen* föreslår jordbruksnämnden att fettvaruavgiften höjs med 30 öre per kg den 1 juli 1971 och med ytterligare 10 öre per kg den 1 juli 1972. Nämnden förutsätter att de ökade avgiftsmedlen får disponeras inom annat varuområde. Jag har inte något att erinra mot vad nämnden har förordat i fråga om fettvaruregleringen.

Enligt jordbruksnämnden bör ett nytt regleringssystem införas för *matpotatis*. Mittpris och prisgränser föreslås höjas successivt under regleringsåret, som indelas i fyra perioder. De vägda genomsnitten av mittpriser resp. prisgränser kommer att överensstämma med nu gällande belopp. Normalinförselavgiften bör vara 15 öre per kg under året med en högsta avgift på 20 öre per kg. Erforderliga prisstödjande åtgärder beräknas verkställas av en regleringsförening för både mat- och fabrikspotatis. För att finansiera kostnaderna för de marknadsreglerande åtgärderna föreslås att en arealavgift på högst 200 kr. per ha får tas ut vid odling av potatis på minst 0,5 ha. Nämnden förutsätter vidare att av de införselavgiftsmedel, som förs över till de olika regleringsföreningarna på jordbrukets område, potatisregleringen förstärks med 5 milj. kr. fr. o. m. regleringsåret 1971/72 och att potatisregleringen dessutom under regleringsåret 1971/72 tillförs ett engångsbelopp på 15 milj. kr. av regleringsmedel som inflyter utanför ramen. Jag förordar att prisreglering av matpotatis införs i huvudsaklig överensstämmelse med statens jordbruksnämnds förslag.

För att åstadkomma likformighet med förslaget på matpotatisområdet föreslår nämnden att en arealavgift införs även för odling av *fabrikspotatis*. Den nuvarande tillverkningsavgiften vid framställning av stärkelse och sprit slopas. För att erhålla lika stora avgiftsintäkter på fabrikspotatisområdet som f. n. föreslår nämnden dessutom att en leveransavgift införs på den potatis som levereras till bränneri eller stärkelsefabrik. Jag godtar vad nämnden har föreslagit i fråga om fabrikspotatis och har inte heller något att erinra mot att regleringsföreningen ges rätt att inom ramen för tillgängliga medel stödja avsättningen av stärkelse och produkter därav även genom andra marknadsreglerande åtgärder än rabatter av stärkelse till derivatindustrin. Slopandet av tillverkningsavgiften vid framställning av stärkelse och sprit liksom införandet av den i det föregående nämnda arealavgiften vid odling av potatis samt leveransavgiften kräver ändring av förordningen (1967: 340) med vissa bestämmelser om prisregleringen på jordbrukets område. Förslag till lag om sådan ändring av förordningen har upprättats inom jordbruksdepartementet.

Som ett led i pågående rationalisering av brännerinäringen har förutsatts att betalningsansvaret för det lån på ca 2,3 milj. kr., för vilket Gäldsbränneriet, ekonomisk förening, häftar i skuld hos Lantbrukarnäringarnas Primärkredit AB, skall övertas av regleringsföreningen

Stärkelse- och bränneriintressenter. Jag förordar att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens medgivande att meddela regleringsföreningen tillstånd härtill.

Som jag redogjort för i det föregående syftar de av jordbruksnämnden föreslagna ändringarna i prisregleringen för *mjolk och mejeriprodukter* till en höjning av priset till jordbrukaren på mjölk med 10 öre per kg under regleringsåret 1971/72 och till en ytterligare höjning av priset med 3 resp. 2 öre under de båda därpå följande regleringsåren. Dessa höjningar kräver i sin tur höjningar av gränsskyddet för mjölk och mejeriprodukter.

Partipriset på konsumtionsmjölk förutsätts enligt jordbruksnämndens förslag komma att höjas den 1 juli 1971 med 12 öre per kg i norra och mellersta Sverige, med 12,5 öre per kg i Södermanland, Örebro läns landsbygd och Bohuslän och med 13 öre per kg i södra Sverige. Vidare höjs priset på grädde med 30 öre per kg. För att möjliggöra dessa prishöjningar föreslås en höjning av införselavgiften för konsumtionsmjölk och skummjolk med 12 öre per kg och för grädde med 30 öre per kg. För ost höjs införselavgiften med 30 öre per kg vilket innebär att partipriset sannolikt stiger lika mycket. Införselavgiften för mjölkpulver bör enligt jordbruksnämndens förslag höjas med 40 öre per kg till 288 öre för det magra och 318 öre per kg för det feta mjölkpulvret. Jordbruksnämnden föreslår att införselavgiften för smör höjs med 40 öre per kg. Vidare föreslås som jag har redogjort närmare för i det föregående ändringar i mittpriser och prisgränser för mjölk och mejeriprodukter. De av jordbruksnämnden föreslagna ändringarna i gränsskyddet för ifrågakvarande produkter den 1 juli 1971 anser jag mig böra godta.

Priset till jordbrukaren kan inte förbättras tillräckligt enbart genom de nu föreslagna prishöjningarna. Nämnden har förutsatt att Föreningen för mejeriprodukter, som svarar för mjölkregleringen, regleringsåret 1971/72 tillförs ytterligare 71 milj. kr. av införselavgiftsmedel som ställs till regleringsföreningarnas förfogande för prisreglerande verksamhet. Vidare utgår nämnden från att mjölkregleringen alltså skall tillföras 25 milj. kr. per år av införselavgiftsmedel för att subventionera priset på konsumtionsmjölk. Jag har ingen erinran mot att Föreningen för mejeriprodukter tillförs de medel som nämnden har föreslagit. Härigenom begränsas den höjning av priset på konsumtionsmjölk som annars skulle varit nödvändig för att åstadkomma den erforderliga inkomstökningen för mjölkproducenterna.

Jordbruksnämnden föreslår att avräkningspriset till jordbrukarna för mjölk höjs med ytterligare 3 öre per kg den 1 juli 1972 och med 2 öre per kg den 1 juli 1973. Dessa höjningar får täckas genom höjda produktpriser och nödvändiggör motsvarande ändringar av gränsskyddet.

Genom prishöjningar den 1 juli 1972 får även täckas in ett belopp

på 20 milj. kr. som ingår i ersättningen till jordbruket för förluster till följd av prisstoppet. Om det fasta prisläget för ost och mjölkpulver på den internationella marknaden inte skulle bestå bör, som nämnden har föreslagit, jordbruket kompenseras för detta i anslutning till sådan justering av gränsskyddet som enligt vad som tidigare nämnts skall ske vid halvårsskiftena.

Den tekniska beskrivningen av prisbevakningspriset för mjölk bör ses över, så att regleringen i fortsättningen grundas på förpackad mjölk. Vissa återstoder från mjölksockerframställning bör beläggas med samma avgift som vasslepulver och *fruktyoghurt* med samma avgift som vanlig yoghurt. Jag avser att senare anmäla dessa frågor för Kungl. Maj:t. Jag kan vidare i huvudsak biträda jordbruksnämndens förslag till ändringar i mjölkpulverregleringen m. m. Utjämningsavgift bör få införas för skummjölk till margarinosttillverkning med så stort belopp per kg att det nuvarande merutbytet för *margarinost* i förhållande till hårdost i princip reduceras till hälften. Som nämnden förutsatt bör avgiften inte tas till intäkt för att höja priset på skummjölk till de två utanför mejeriindustrin stående margarinosttillverkarna och skummjölksleveranserna till dessa bör bibehållas på nuvarande nivå. Om ändringar i partipriset på hårdost påverkar priset på margarinost, bör tillverkningsavgiften för margarinost kunna justeras.

Jag har inte något att erinra mot att det nuvarande avgiftssystemet för s. k. *imiterade mjölk- och köttprodukter* bibehålls under regleringsåret 1971/72.

För kött föreslår jordbruksnämnden att införselavgiften höjs med 30 öre per kg den 1 juli 1971. För den prisreglerande verksamheten står till regleringsföreningens Svensk kötthandel förfogande en rörlig kredit i riksgäldskontoret av högst 50 milj. kr. Krediten skall enligt beslut av 1969 års riksdag återbetalas senast den 1 juli 1974. Krediten behövs för den prisreglerande verksamheten även efter denna tidpunkt. Jag förordar att återbetalningstiden förlängs till den 1 juli 1978.

Nämnden föreslår vidare att införselavgiften för *fläsk* höjs med 10 öre per kg den 1 juli 1971 och med ytterligare 5 öre per kg den 1 juli 1972. Nämnden föreslår att det skall få ankomma på denna att pröva frågan om justering av införselavgiften för kött och fläsk, när priset ligger mycket nära prisgränserna på liknande sätt som när gränserna har passerats. Prövningen avses skola ske med hänsyn till föreliggande behov av att begränsa resp. underlätta importen. Nämnden tar vidare upp frågan om jordbruket vid ökning av importen av kött och fläsk automatiskt skall tillföras införselavgiftsmedel som härrör från sådan importökning som leder till motsvarande export. Nämnden avser att söka utarbeta ett system för compensation för ökad s. k. utbytesexport av kött och fläsk. Systemet avses om möjligt träda i kraft den 1 juli i år. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva nämndens förslag. Inte

heller i övrigt föranleder nämndens förslag beträffande prisregleringen för kött och fläsk någon erinran från min sida.

I fråga om *ägg och äggprodukter m. m.* föreslår jordbruksnämnden att införselavgiften för ägg höjs med 10 öre per kg den 1 juli 1971 och med 5 öre per kg den 1 juli 1972 samt att avgiften för flytande äggula anpassas uppåt med hänsyn till äggavgiften. Förslagen föranleder ingen erinran från min sida. De tekniska omläggningar av gränsskyddet för *fjäderfukött* som jordbruksnämnden föreslår har jag inte heller något att invända mot.

*Användningen av införselavgiftsmedlen* under regleringsåret 1969/70 framgår av den föregående redogörelsen liksom också beräkningar och förslag rörande dispositionen av införselavgiftsmedel som inflyter under regleringsåret 1970/71. Jag har ingen erinran mot vad som redovisats i detta sammanhang. I prop. 1971: 74 har jag föreslagit att Kungl. Maj:t bör få utnyttja intill utgången av mars år 1971 influtna odisponerade införselavgiftsmedel för ersättning till jordbruket för dess förluster till följd av prisstoppet t. o. m. den 31 december 1970.

Jordbruksnämnden har beräknat att under regleringsåret 1971/72 inflyter ca 398 milj. kr. i form av införselavgiftsmedel. Enligt nämnden bör 322,2 milj. kr. av dessa fördelas till regleringsföreningarna för deras prisreglerande verksamhet. I detta belopp ingår det nytillskott på 71 milj. kr. som tillförs mjölkregleringen i enlighet med vad jag nämnt i det föregående. Förslaget innebär att beloppet för upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete för regleringsåret 1971/72 höjs till 5 milj. kr., vidare att beloppet för svin- och kött djurskontrollen höjs till 2 milj. kr. och slutligen att den nya potatisregleringen tillförs 5 milj. kr. Den exakta storleken på det belopp som fördelas till regleringsföreningarna för deras prisreglerande verksamhet blir beroende av de verkliga intäkterna av fodermedelsavgifterna. Jag utgår ifrån att nämnden, liksom tidigare, får — efter hörande av jordbrukets förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen — jämka de nu föreslagna delbeloppen till regleringsföreningarna och även besluta om fördelning av det belopp som står till nämndens förfogande. Jag har inte någon erinran mot de gjorda beräkningarna. Jag har inte heller någon erinran mot att Svensk spannmålshandel, liksom hittills, tillförs införselavgifter för sådan brödsäd som importeras i utbyte mot inhemsk brödsäd, som exporteras till följd av kvalitativa brister eller måste användas till foder. Jag har slutligen inte något att erinra mot att Föreningen för mejeriprodukter befrias från införselavgifter för fodertormjolk som importeras i föreningens regi.

Av de införselavgiftsmedel som under regleringsåret 1971/72 inflyter utöver det totalbelopp som enligt det föregående skall fördelas till regleringsföreningarna bör liksom f. n. 25 milj. kr. användas för att sänka partipriset på konsumtionsmjolk.

Vidare bör 2 milj. kr. utnyttjas för stöd åt vallfröodlingen. 1,2 milj. kr. bör tillföras Sveriges potatisodlares riksförbund för att effektivisera odlingen av matpotatis. Medel bör ställas till jordbruksnämndens förfogande för att täcka kostnader för prisutjämning på äggalbumin och kärnbindemedel. Av införselavgifter utanför fördelningsplanen bör dessutom fördelas 290 000 kr. till SMAK för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet, högst 205 000 kr. till att täcka kostnaden för pastöriseringskontroll och importkontroll av animala livsmedel samt 50 000 kr. för den kontroll av konsumtionsmjölk som ankommer på jordbruksnämnden. Högst 1 milj. kr. bör få föras över till prisregleringskassan för fisk.

Dessutom bör potatisregleringen tillföras 15 milj. kr. och Sveriges utsädesförening i Svalöv 340 000 kr. för fortsatt förädlingsverksamhet på potatisområdet. För att minska kostnadsbelastningen på det foder som används i den svenska minkuppfödningen bör få tas i anspråk högst 2 milj. kr. För att bestrida kostnaderna för mellanprislinjen på fårkött på ca 8 milj. kr. bör också få användas regleringsmedel som inflyter utöver fördelningsplanen. Som bidrag till kostnaderna för arméns ackordhästorganisation bör ett belopp på 200 000 kr. få disponeras.

I framställning den 21 december 1970 har Sveriges betodlares centralförening anhållit att ersättning får utgå av införselavgiftsmedel från sockerregleringsfonden till odlare som fått betor förstörda eller inte kunnat skörda betorna till följd av väderleksförhållandena under hösten 1970. Genom bortfallet av inhemsk betproduktion har skett en ökning av importen av socker som beräknas medföra att införselavgiftsinkomsterna stigit med 2,2 milj. kr. Statens jordbruksnämnd har yttrat sig över framställningen och biträtt att högst hälften eller 1,1 milj. kr. av merintäkterna får tas i anspråk för att kompensera odlarnas förluster på 1970 års odling. För egen del kan jag biträda att som en engångsåtgärd högst 1,1 milj. kr. av införselavgiftsmedel från sockerregleringsfonden får tas i anspråk för att främst kompensera för olika kostnadsökningar som uppstått för betodlingen till följd av väderleksförhållandena hösten 1970.

I prop. 1971: 74 angående stöd till jordbruket i norra Sverige, m. m. har jag anmält att utredningen om stöd till jordbruket i norra Sverige föreslagit att införselavgiftsmedel skall tas i anspråk för vissa forskningsprojekt. Utredningens förslag får — i de delar som inte kan tillgodose inom ramen för forskningsmedel som anvisas för budgetåret 1971/72 — på sedvanligt sätt prövas i samband med övriga anslagsframställningar för budgetåret 1972/73.

I prop. 1971: 93 med förslag till ändring i tulltaxeringsförordningen (1960: 391) m. m. föreslås att Kungl. Maj:t får bemyndigande att medge preferensbehandling för viss u-landsimport. Bakgrunden till förslaget är överläggningar som ägt rum inom ramen för UNCTAD (United Nations

Conference on Trade and Development) om införande av särskilda tullförmåner vid import av varor från utvecklingsländerna i form av tullfrihet eller nedsatt tull, s. k. tullpreferenser. Vid dessa överläggningar har från de nordiska ländernas sida gjorts preferenserbjudanden för sesamfrö, klövolja för tekniskt bruk och tobaksfröolja. Någon införselavgift eller fettvaruavgift tas f. n. inte ut för de båda förstnämnda varorna. Tobaksfröolja har huvudsakligen teknisk användning, varvid enligt gällande regler erlagd fettvaruavgift kan restitueras efter begäran hos statens jordbruksnämnd. På nuvarande stadium behöver dessa varor inte undantas från jordbruksregleringen för att åtagandena i syfte att främja u-landsimporten skall kunna uppfyllas.

Jag övergår här efter till frågan om anvisning av medel under anslaget *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för nästa budgetår.

Till kostnader för prisutjämning på råvaror till livsmedelsindustrin bör för nästa budgetår beräknas 102 milj. kr., vilket innebär en ökning med 12 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår. Därvid har jag för diverse kostnader tagit upp 600 000 kr., varav 100 000 kr. för en undersökning rörande 1971 års fodersädeskörd. I prop. 1971: 74 har jag föreslagit att fraktbidraget för fodersändningar till vissa områden i norra Norrlands inland ersätts med pristillägg. Vid bifall till detta förslag behöver medel inte tas upp till fraktbidrag under anslaget *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område*.

Liksom hittills bör Kungl. Maj:t i mån av behov få belasta detta anslag med det belopp som enligt det inom EFTA:s ram mellan Sverige och Danmark träffade jordbruksavtalet årligen skall föras över till Danmark. Anslaget bör vidare få tas i anspråk för att bekosta ersättning till jordbruket för förluster till följd av prisstoppet, varvid förlusterna bör få beräknas i huvudsak enligt de grunder som har redovisats i det föregående.

Med hänvisning till det anförda och till den i det föregående redovisade sammanställningen förordar jag att anslaget till *prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för nästa budgetår tas upp till 103 milj. kr.

## Hemställan

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t dels föreslår riksdagen att antaga förslagen till

1) lag om ändring i förordningen (1961: 381) om tillverkning av och handel med fodermedel m. m.,

2) lag om ändring i förordningen (1967: 340) med vissa bestämmelser om prisreglering på jordbrukets område,

3) förordning om ändring i tulltaxan (1968: 25),

dels föreslår riksdagen att

4) godkänna de av mig förordade grunderna för reglering av priser m. m. på vissa jordbruksprodukter för tiden den 1 juli 1971—den 30 juni 1974,

5) medge att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, statens jordbruksnämnd, får vidta de åtgärder som behövs för att genomföra prisregleringen under regleringsåret 1971/72,

6) godkänna vad i det föregående föreslagits om användningen av införselavgiftsmedel, som inflyter under regleringsåret 1971/72, och av andra i samband med jordbruksregleringen inflytande avgiftsmedel,

7) godkänna de förslag som lagts fram i det föregående rörande användningen av införselavgiftsmedel, som inflyter eller har influtit under regleringsåret 1970/71 eller tidigare regleringsår och av andra i samband med jordbruksregleringen under samma regleringsår influtna eller inflytande avgiftsmedel,

8) medge att återbetalningstiden för den rörliga kredit om högst 50 milj. kr. som i riksgäldskontoret står till förfogande för Svensk kötthandel, ekonomisk förening, får förlängas till den 1 juli 1978,

9) godkänna vad jag förordat angående ersättningen till jordbruket för dess förluster till följd av prisstoppet,

10) meddela regleringsföreningen Stärkelse- och bränneriintressenter tillstånd att överta betalningsansvaret för ett lån på ca 2,3 milj. kr.,

11) till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för budgetåret 1971/72 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 103 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

*Britta Gyllensten*